

۱- ب کتابی نینک قدریچی

ایکنجی جز

خط پتوما کلیدک

بر صاحب بر وقت بُت پرست لار نینک بر یورتیغه باریب اندا
تورروب خلققه تعلیم برور ایردی. اول یورت نینک خلقی تولا
نادان خلق ایکان خط پتوش او قوشنی هیچ بیلماس ایردی.
کتاب دیکانی هم هیچ. وقت کوزگان ایماس ایردی.
بر وقت اول صاحب اوزی اولتورغان کنت نینک تاشقاریدا بر
کلیمسا یاساب توردی. بر کون چیزه سی نی اویدین الغاچ بارغالی
اودرتقان ایردی. شونی کوروب یردین بر تراشه نی ایب
انینک بر یوزیکا بر پارچه کور برله خانیم یغه چیزه م نی ایبارینک
دیب پتودی. اندین یانیدا تورغان اول یورتلوق بر اقسقال
کشیکا تراشه نی بریب انکا ایتی: مونی خانیم غه ایب باریب
برینک دیدی. اول اقسقال تراشه نی قولیغه ایب حیران بولوب
قایلاب تورروب ایتی: مونی ایب بارامن مو؟ خانیم غه بر تراشه
برسام اول منی احمق دیب کولوب کتنام دور دیدی. اول صاحب
ایتیکه یوق هر کیز انداغ قیلمایدور ایمنی ایتیک بولوب تراشه فی
ایب بارینک ایش الدارش دور دیدی. اقسقال تخی اوقمای
قایلاب تورروب ایتیکه خانیم غه نه دیب تراشه نی برامن دیدی.
صاحب: بر نه ایتماق لارم ایماس تراشه اوزی کب نی قیلادور
دیب ایتی. اقسقال انکا قایللاب احمق آدم غه اوخشایدور دیب

خیال قیلیب تراشه‌نی ایکیز کوتاریب: تراشه دیکان قانداغ کب
قیلالایدور اغزی بار مو دیب سوردی. صاحب ایتیکه ایمدی
تولا کب لازم ایماس تراشه‌نی پات الیب بارینک وقت بیکار
اوتوب کتماسون دیدی.

اقسقال صاحب‌نینک اوییکا باریب تراشه‌نی خاندیم‌غه بردی.
اول خطنی خاندیم اوقوب تراشه‌نی تاشلاب اسباب صندوقی‌نی
اچیب: بو چیزه‌نی الیب صاحبغه برینک دیب اقسقال‌نینک
قولیغه بردی. اقسقال تراشه‌نی قولیغه الیب: ای بلام بو چیزه
صاحبغه لازم بولغانی‌نی قایدین بیلدینکیز دیب سوردی.
خاندیم: سیز منکا الیب کلکان تراشه‌دین بیلدیم دیب ایتی.
اقسقال: تراشه قایداغ کب قیلالایدور من انکلامادیم دیدی.
خاندیم من انکلامادیم ایمدی بیلدیم چیزه‌نی صاحبغه یتکوزوب
برینک دیدی.

اقسقال بر قولیغه چیزه‌نی ینه بر قولیغه تراشه‌نی الیب
یوکوزوب یولدا اوچراغان آدم‌غه: کوردینکیز مو انکلیز خلقی
نینک عقلی‌نی تراشه‌نی هم کب قیلدورور ایکان دیب ایتی.

صاحب‌نینک قاشیغه کلیب چیزه‌نی قولیغه باریب تراشه‌نی
اوزی الیب قالیب: قانداغ قیلیب تراشه‌نی کب قیلدوراسیز دیب
سوردی. ممکن بولغانیچه صاحب شو ایش‌نی انکا بیلدوردی.
بو ایش‌نی اقسقال تولا عجایب کوزوب تراشه‌نی بر شوینه بیلان
بوینیغه اسیب اوزون مدت‌نیچه کوتاریب یوزوب خلقه تراشه
نینک واقعه‌سی‌نی ایتیپ برور ایردی.

اندین کین اول یورت‌نینک خلقی صاحب‌دین اوقوب خط
قیلیش‌نی هم اورکانور ایردی.

۲ غیرتلیق.

بر چومله بر دانه بغدادی تاپیب انی اوییکا الیب بارغالی
 قوردی. بو انکا ترس بر ایش بولدی چونکه بر دانه بغدادی انداغ کچیک
 بر جانورغه اغیر یوک بولانور. یول بعضی یزلارده شاخ و باشقه نرسه
 لار برله توساغلیق ایردی. شونداغ نرسه لاردین اوتالمای ترس
 لیک برله چورکولوب اوتار ایردی. آخر چونک بر خادا بار یرکا
 کلدی. هر طرفکا قایلاب یول تاپالمای قوردی. خادادین
 اوتمای بولمایدور دیب بغدادی نی الیب چیقتی. خادانینک
 یریمیدین اوتکانده یوکی نینک اغیرلیقی اوچون یرکا یقیلیب
 قوشتی. توختامای بغدادی نی ینه الیب چیقتی. لیکن بالادورقی
 دیک یرکا یقیلدی. شونداغ اتمیش قتمیم چیقیب اوتالماس ایردی.
 چومله قنخی هارمای اتمیش برنجی مرتبه بغدادی دانه سی نی
 الیب چیقیب بو قتمیم اوتوب کتی.
 بو واقعه نی تمورلنک دیب بر بلا کوردی. اول بلا چونک
 بولغاندا پادشاه بولوب همیشه جنکده غالیب برار ایردی. هر
 قچان بر ایش نی باشلاغان بولسه شونی تمام قیلماغونچکه
 هرکیز تاشلاماس ایردی. کشی موفینک سببی نی سورغاندا پادشاه:
 من کچیک بلا ایکانیمده شونی بر چومله دین اورکاندیم دیب
 جواب برور ایردی.

۳ راستلیق نینک اجری.

شهر نینک تاشقاریدا تیکیش و کیر یوماقی برله تیریکچیلیدیک

قېلىپ تورغان كېمبغل بىر خاتون اولتوروغلوق ايردى .
 بىر كون قىزىنى طيار قىلغان بىر ايشنى ايكاسىكا تاپشوروب
 بىركالى شېركا ايباردى . قىز بلا اناسى نىنك ايشى اوچون بش
 مثقال لىق آق تنكە اول كشىدىن اليب ياغلىقىغە چىكىب
 قولتوقىغە قىسىب اوى طرفىكا ياندى . اويكا بارغاندا منا قولتوقى دا
 ياغلىق برله پُل يوق . يولدا توشتى مكى ديب يغلاب
 ايستاكالى چىقتى .

يولدا بىر آدم اوچراب : نەمە اوچون انداغ خفە بولدونك ديب
 سوردى . بلا : ياغلىقىمغە چىكىكلىك بىر آق تنكەنى يتوردوم ديدى .
 اول آدم : يغلامانك اى اوكام يتوركان ياغلىقىنكنى مەن
 تاپتىم ديب معشوت دىن ايتكان بىر ياغلىققە چىكىكلىك بىر آق
 تنكەنى چىقاريب بىردى . اول بلا ياغلىقنى كوروب ايتتىكە بو
 مەنىنككى ايماس باشقە كشى نىنككى ايكان ديب كتكالى قوپتى .
 اول آدم بىر دم توختانك ديب باشقە بىر ياغلىقنى چىقاريب :
 شونى تونامسن ديب سوردى . قىز بلا خوش بولوب : ھە بو
 مەنىنككى دور ديدى . اول آدم ياغلىقنى انكا بىردى . اندىن
 حالانى معشوت ياغلىق بىلان آق تنكەنى ھەم انكا بىرىب ايتتىكە
 بو ياغلىق مەنىنككى ايردى اما سن راست سوزلاكانىنك اوچون
 شونى مو سنكا بىردىم اول سىنك راستلىقىنك نىنك اجرى
 بولدى . سنى سىنماق اوچون شونى اول كورساتتىم ديدى .

۴ تمثیل سوزلار .

اتقان اوق يانماس .

تاغقە تاش اتسانك قولونك اغرىيدور .

ایتماک لار یاقه بولدی یاقه لار ایتماک .

شالتاق کتار قالتاق قالور .

قارغه غه اوق اتما یمانغه سوز قاتما .

ازپاد بیان ایچماکانلار ایمدی ایچار چای ایشاک خوتوکی
مینماکانلار ایمدی مینار تایی .

یخشی نینک سوزی یمان نینک کوزی .

۵ کله نینک بیانی .

کله آدمغه همه دین فائده لایق حیوان لار نینک بزی دور تیر نیک
وقتیدا ایرککی قوش عرابه تارتادور تیشی سی سوت برادور . سوت
دین خلق قتلیق قوروت ایتمادور . کله نی سویغاندین کین کوشتی نی
ییدور یاغی نی شام و صابونغه ایشلاتادور . مونکوزی دین پیچاق
سای پی تارغاق دوت و انداغ نرسه لار ایتمادور و تره سی نی چرم
قیلادور لار .

کله آدمغه شونچه فائده لایق بولغانی اوچون انی تولا ییرلارده
باقارلار . ایرککی نی بوقا و اوی تیشی سی نی اینک و بلاسی نی
موزای دیرلار .

کله نینک کومشاری کنک باشی بوغان کوزی چونک مونکوزی
توم و اکرو پوت لاری بوغان و ایکیز دورلار . کله اغیر بولغانی
بیلان بارماق لاری برله دېساب مانکادور . هر پوت نینک الیداککی
ایکی بارماقی برله دېسایدور . بارماق لاریغه تیکان سوغاق و سو
اوتمایدور . سو سوغاق و انداغ نمه اوتمایدور خان اوبدان کفشلاری
باز اول کفشلاری توت دیرلار . چمدین پشه و انداغ نرسه لار
چاقیب خفه لایق قیلدسه قودیروقی بدلان یلپوب اولار نی همداب

ایتمادور. بوری ویا باشقه یرتقوچی کلمسه مونکوزی برله اوسوب
اوزینی ساقلایدور.

کله اوت بیده سمان کیپک و انداغ نرسه لار ییدور. یب بولغاندا
یاذیب یکان نرسه فی ینه اغزیغه یاندورروب چاینایدور. اول وقت
کوشایدور دیرلار.

کله هوشیار و یواش بر حیوان دور. لیکن بعضی بوقانینک
اچیغی یمان بولادور. انداغ بولغاندا آدم غه هم یاذیب انی اوسایدور.
اینک موزاییغه قولامراق بولادور.

۶ کله نینگ حکایه لاری.

۱ بر جنکلدا بر نچه اینک اوتلار ایردی. بر اخشام باقامدور
غان بلا اینکلارنی ساناب باقسه ایکی سی یوق ایکان. جنکلغه
ایستاکالی چیقتی لیکن اول کیچک سی تاپالمای یاذیب کلدی.
ایرتسی ینه ایستاب چیقسه اول ایکی اینکنی درخت لارنیک
اراسیدا بر یرده تاپتی. بری توغوب ایکان و ینه بری روزایی نی
یالاشیب بریب خبر الیب توردی.

۲ بر دهقان نینگ بر نچه اینکی بار ایردی. اولارنیک بری
هر وقت قالغانلارنی باشلار ایردی. کله لار یاییلاققه چیقسه اول
اینک قالغانلارنیک الیددا باریب اولارنی باشلاب یورور ایردی.
اغیلغه کیرسه هر وقت اول بالدور کیردی.

بر اخشام بر ایکی کله افینکدین ایلکاری اغیلغه کیریب
ایردی. اول اینک شوونی کورکانده کیرکالی اونومادی. تیاق بیلان
اورسه لار هم هر کیز کیرمای. اخری کیرکان کله لارنی ینه چیقاردیلار.
اول وقت اینک کیردی.

۷ پاقا بیلان بوقانینک چوچکی.

بِر بوقا ساسلیقددا اوتلاب تورری. اندا بر نچه پاقا هم
 دیکان نینک ارا لیکیدا اولتوروب بوقاغه الایب قارلاب انینک
 یوغاندلیقیغه حیران قالدیلار. اولاردین بری ایتیکه اول بوقادیک
 من چونک بولامن دیب ایچکی نی یلکا توشقارغالی تورری. پاقا
 شونی قیلغاندا اول بوقا برله برابر چونک بولدوم مو دیب
 اداشلاریدین سورری. پاقالار انی زانکلا قیلیب: یوق تلخی
 بالدورقی دیک کچیک دورسن دیدیلار. اول وقت پاقا اچیلغانیب
 ایچکی نی یلکا انداغ توشقارریکه اول متکبرنینک قورساقی
 ایتیلیب کتتی.

۸ هر نمه ترپسانک شونی اورار سن.

حکایت قیلیب دورلارکه خواجه سی لُقمانغه بیورریکه بغدادی
 ترپغیل دیب ایردی. لُقمان چیقیب آرپا ترپیدی. خواجه سی
 ایتیکه من بغدادی ترپغیل دیسام آرپا ترپ سن. لُقمان: آرپا
 ترپسام بغدادی اونماسمو دیدی. خواجه: آرپا ترپغاندا نچوک
 بغدادی اونار دیدی. لُقمان ایتیکه انداغ بولسه سیز هم یمانلیق
 قیلیب یخشلیق امید توتماغایسیز دیدی.

۹ توخی نینک بیانی.

هر ایرته کان خوراز چیرلاب بیزنی اویغاتارور. قونغان چاپیدین

اوپوب توشوب قناتلارینی قاقیب قی قی قیق تاندک اتی قوپ
 دیب قیچقیرارور. همه مکیانلار حاضر انکا ایرکاشیب چیقیب
 اوزیکا یکولوک ایستایدور. دان قورت ایستاب پوتلاری برله
 یرنی قانالایدور. خوراز همسایه نینک خورازی چیرلاغانی نی انکلاسه
 اول هم چیرلایدور. ایکییز کوتاریب یورکان باشیدا قزیل بر تاجی بار.
 پیلاری رنکارنک چرایلیق پارغیرایدور. تویروقی نینک پیلاری
 اکیکلیک و اوزون دورلار. خوراز اوزی چرایلیغلیقی نی بیلا دور.
 مکیانلارینی باشلاب یوروب یکولوک بر نرسه تاپسه روک روک
 دیب اولارنی قیچقیرارور.

غیری بر خوراز حویلیغه کیرسه انینک قاشیغه یوکوررب باریب
 سوقاشقه حاضر طیّار دور. اولار قناتلاری و پوتلاری برله سوقا
 شیب تومشوقی برله چوقوشارور. ایکیلاسینک باشیدین
 قان ائارور. آخری بری عاجیز بولوب واک واک دیب قاقیب
 کتارور. ینکیب چیقارغان خوراز انینک ارقاسیدین قوغلاب قنات
 لارینی قاقیب چیرلایدور.

مکیان خورازدیک چونک چرایلیق ایماس هم انینکدیک تولا
 سوقاشماایدور. مکیان تخوم کالایدور. تخوملاری آرمغه تولا
 اوبدان غذا بولارور. انینک اوچون آرملار توخی نی تولا باقارورلار.
 توخی نینک بلالارینی چوجه دیرلار. مکیان تخوملارینی اوچ هفته
 باسیب ایسیق ساقلاب چوجهلارینی چیقارارور. اندین اولارنی
 تولا اوبدان باقیب خبر الوردور. یرنی قاتالاب دان قورت و
 باشقه یکولوک ایستایدور. بر نمه تاپسه چوجهلارینی قیچقیریب
 اولارغه برارور. هوارا بر سار یا بر لاجین نی کورسه حاضر
 بلالارینی قیچقیریب اولار بیلان اویکا یا باشقه پنا بولغوریک
 بر جایغه کیرارور. چوجهلار تونکسه یا راحت الارورغان بولسه

اناسی اولارنی قناتلاری نینک تکیکا بیغیب اولارنی ایسیق ساقلایدور.

۱۰ توخی نینک حکایه سی.

چوجه لار بر کون اناسی نینک قناتلاری تکیده راحت ایب چون چون چون دیب سوزلاشیب تورریلار. بری اناسیغه: ای انام زیریکیب قالدوق بیزکا بر چوچک ایتیپ برسانکیز دیدی. اناسی روك روك دیب شونداغ حکایه قیلدیکه اوتکان زماندا صکرا حویلیلاری نینک بریده آف چرایلیق بر توخی چونک بولغان ایردی. بر کون حویلی نینک ایکاسی اول توخی نینک پوت لارینی بر شوینه را چیکیب بازارغه ایب باریب ساتای دیب انی پوت لاریدین توتوب سانکولاتیپ ایب باردی. بازارغه هر طرفدین تولا توخی لار کلتورکان ایرریلار. بعضی سی نی کوتاریب ایب کلکان ایردی و بعضی سی نی ایشاککا ارتیب کلکان ایردی. همه سی نینک پوتلاری چیکیکلیک ایرریلار. بازارنینک غلغه سیدین قورقوب اوچوب کتکالی طیار بولدیلار لیکن اوچالماریلار. تولا کشیلار توخی الغالی کلکان ایرریلار بعضی سی کالاتقالی الدی بعضی سی بورراغالی الدی. بر مظلوم کشی همه توخی لارغه قایلاب یورور ایردی. اخری مذکور توخی نی کوروب قولیغه ایب یاش سمیز مکی دیب رانکساب باقتی. توخی: منی اولتورکالی الارور دیب تولا قورقوب اندیشه قیلدی.

اول مظلوم توخی نینک ایکاسی بیلان کبلاشیب نرخی نی توختاندب نی نی بردی. اندین توخی نی پوتیدین توتوب اوییکا مانکغالی چمقوب ایشاککا میغیب توخی نی تورتامغه اسهب مانکدی.

اویب نینک ازالیقی یراق ایردی. توخی ایرته دین بر نمه یمای
 اچ اوساب قالغان ایردی. اویکا یتکانده مانکالماغودیک اقساری.
 چوجهلار بو حکایه نئی انکلاب تولا قورقوب: آدم دیکان توخی
 لارغه شونداغ ظلم قیلغوجی مو دیب سوردیلار. توخی: راست
 بعضیدا آدم بیزکا شونداغ ایشلار قیلانور اول توخی من ایدیم
 شو کوندین تارتیب اقساب قالدیم دیب ایتتی.

۱۱ عدد سوالی.

کوندلاره بر کون بر اوغول دلا اوکاسیغه ایتتی: بر درخت
 اوستیده اون بش قوچقاچ اولتوردی. اول وقت بر شکارچی کلیب
 سکیزینی اتتی، پس درخت را نیچه سی قالدی دیب اوکاسیدین
 سوردی. اوکاسی: یته سی قالدی دیب جواب بردی. اکاسی ایتیکه
 یوق هیچ بری قالما ری چونکه تیریک قالغانلار ایتته اوچوب
 کتیلار دیدی.

۱۲ اتفاقلیق نا اتفاقلیق نینک مثالی.

اوتکان زماندا بر آدم یتته اوغلی بیلان بر یرده اولتوروغلوق
 ایردی. اوغول لاری همیشه بر بری بیلان جدل قیلیشیب اورو
 شور ایردی. اتناسی مونی کورکانده تولا خفه بولور ایردی.
 بر کون اتناسی اوغول لارینی قیچقیریب یتته تال تیاق نی بر
 باغ قیلیب باغلاغان ایدی. اول باغ نی اولار نینک الدیغه قویوب
 ایتیکه سیزلار دین هر کیم بونی اوشاتسه انکا بر یامبو برامن
 دیدی. چونکه اوغلی خوش بولوب باغ نی الیب اوشاتماق اوچون

تیزیده قویوب کوچی نینک باردیچه زور قیدیب باقتی. سیندورالماری. شونداغ ایکنجی سی و او چونجی سی تا یتنجی سیغچه هیچ بر سیندورالماری. آخری تیاقنی اتاسی نینک قولیغه یاندورروب بریب ایتمیلار: بونی سیندورغالی هیچ کیم نینک کوچی یتمایدور اتاسی ایتمی: بونی سیندورماق تولا اونکای بر ایش ایکان ریب باغنی یشیب تیاقلارنی بررین بررین چیقاریب آسانلیق بیلان اوشاتیب تاشلاری. اوغوللاری شونی کورکانده: مونداغ اوشاتماق آسان بر ایش ایکان شونداغ اوشاتماقنی بر کچیک بلا هم قیلالور ایدی ریدیلار. اتاسی ایتمی: ای اوغوللاریم سیزلار بو تیاقدیک دورسیزلار همه نکیز بر تندیک اتفاق بولسانکیز کوچلوق بولور سیزلار اگر اتفاق بولماسانکیز پراکنده عاجز بولور سیزلار.

۱۳۰ بر تاقا میخی کم بولغانی نینک زیانی

بر دهقان اطی نی مینیب شهرکا بارغالی چیقاندا اطی نینک بر دانه تاقا میخی یوق ایکانی نی کوردی. بر دانه میخی بولماسه قالغانی بولغاندین کین هیچ کب ایماس دیب خیال قیدیب مانکدی. لیکن تنک یولغه یتماسده بر دانه میخی کم تاقا تو شوب قالدی. اول دهقان یقیندا بر تاقاچی تاپیلسه ایپردی. بر پای تاقا سالدورروب کتار ایپریم لیکن اطنینک اوچ پای تاقاسی بولغاندین کین مانکغالی هم بولارور دیب کوزکا ایلمای کتی. از راق یول مانکغاندا بر تاشلیق سایغه چیمتی. اطی اقساغالی تورردی. بارا بارا اقساقی زیاره بولدی. اول وقت ایکی قراقچی انکا او چراب انی بولاغالی اینتیلدی اول قاچای دیسه اطی اقساق بولغانی اوچون قاچالماری. قراقچیلار انی بولاب اطی نی الیب

کتی، اول آرم اطمینانک بر تال تاقا میخی کم بولماقی بیلان
اطیم خورچین قاچام یوقالیب کتارور ریب هیچ بر خیال قیلما ریم
ریب خفه بولوب اوییکا پیاره یانیب کتی.

اول کوندین تارتیب رهقان بلالاریغه نصیحت قیلیب ایتور
ایرریکه کوزکا ایلمایدورغان اوشاق ایشلار بولسه هم اوبدان
جایلانکلار اوشاق ایشدا غافلایق قیلسه بعضی وقت آرم اوزیکا
چونک زیان کلتورور ایکان ریب نصیحت قیلور ایرری.

۱۴ طاوشقان و پاقا چناق.

طاوشقان جر کون پاقا چناق نی زانکلا قیلیب: سن تولا بیچاره
حیوان ایکان سن نهایت آهسته اورمالاب مانکارسن دیدی. پاقا
چناق ایتیکه من آهسته مانکغانیم برله سندین ایلکاری اول رونک
راکی درخت غه یتیب بارالایمن دیدی. طاوشقان: قنی کورالی
ریب کولدی.

ایکیلاسی تنک قوپوب مانکدی. پاقا چناق آهسته آهسته اور
مالاب مانکار ایرری. لیکن طاوشقان ایکیز سکراب ایتیک یوکورری.
تخمیناً یریم یول مانکغاندا طاوشقان پاقا چناق نینک قاشیغه
یانیب کلیب زانکلا قیلیب چوره سیده سکراب یوروب اوزینی هار
رورری. پاقا چناق ایتی: بو یرره ازغنه آرام الماقدین قورقمايمن
هار و قوم نی ایب بولوب بر دمه سندین اوتوب اول درخت غه
ایلکاری یتیب بارامن ریب اول یرره اوخلاب قالدی. لیکن پاقا
چناق هیچ توختامای درخت طرفیکا مانکدی. یتیب بارغاندا:
مننا من یتیب کلدیم سن نه یرره ورسن ریب طاوشقانغه تاوالاری.
اول وقت طاوشقان اویغانیب پاقا چناق نینک درخت غه یتیب بار

غانىنى كورروب تولا خىجالت بولدى.
 آهسته اورمالاب يوران ورغان پاقا چىناق بىر يىرە شوك ياتان ورغان
 طاوشقاندىن اوزونراق يول مانكارور.

۱۵ اوزوم نىنك چوچكى.

شىطان اوزوم نىنك اوروغىنى اوغورلاب ايردى. ھىچ وجهى بىرلە
 تاپىمار يىلار. ھەھە حيوانات رىن سورىلار. ھىچ قايسى بىلمەرى.
 اخىرى شىطاننى توتىلار. شىطان ايتتىكە اوزومنى منكا تىرىغالى
 رخصت بىرسانكىز تاپىب بىرلە بولماسە بىر ماسەن رىدى. رخصت
 بىر يىلار. اندىن شىطان اوزوم اوروغىنى تىكتى. اول تولىكى نىنك
 قانيدا سوغارى اندىن يولبارس نىنك قانيدا سوغارى اندىن
 تونكوز نىنك قانيدا سوغارى. اول سىبىدىن اوزوم نىنك سوي ھەھە
 نەرسە رىن حرام بولدى. ھەر كىم ايچسە تولىكىدىك حرام زارە
 بولارور ھەر كەرسە بىرلە دوست بولارور. اندىن كىن يولبارسدىك
 قوتلىك بولارور. اندىن كىن مست بولغاندا تونكوزدىك بولارور.

۱۶ تاپما تاپىشماق لار.

مانكارور كوندىن اشالمايدور	نەھ دور؟
كومسە كومولماس	نەھ دور؟
كىچكەسى خواجه كوندوزى قۇل	نەھ دور؟
كوندوزى خواجه كىچكەسى قۇل	نەھ دور؟
قزىل اوى قرا اوىنى يالايدور	نەھ دور؟

۱۷ قناعت سزلیق نینک زیانی.

بر ایت اغزیدا بر پارچه گوشت کوتاریب یوروب قرا سویی بار
 بر اوستانککا کلدی. اوستانکده بر تال یغاچدین قیلینغان تار
 بر کوپروک بار ایردی. ایت اول کوپروکدین اوتارده اغزیدا بر
 پارچه گوشت بار اوزیدیک بر ایت نی کوردی. اوز شعله سی ایکانی
 بیلمای. اول گوشت نی الای ریب اغزینی اچقانددا اوز اغزیدا کی
 گوشت سوغه کوشوب اقیب کتی.
 تولا آم لار بار نرسه سیکا قناعت قیلمای جیقراق تاپامیز ریب
 بارینی یتورورلار.

۱۸ راست سوز بلانینک حکایه سی.

اوتکان زماندا امریکا دیکان یورتدا جورج اتلیق بیکار تور
 مایدورغان چاقان بر اوغول بلا بار ایردی.
 بر کون اتاسی انکا بر کچیک پالتو بریب ایردی. جورج تولا خوش
 بولوب پالتونی قولیغه ایب ایتیکلیکی نی کورای ریب باغقه کیریب هر
 او چراغان نرسه نی چاپیب باقتی. لیکن انداغ ایشقه کونماکانی او چون
 پات هاریب قالیب اکا اوکالاری نینک قاشیغه یانیب چیقتی.
 بر نچه کوندین کین اتاسی باغقه کیر کاند اکوردیکه اوبدان چرایلیق
 بر آرموت نرختی تمام بوزولوب دور. مونی کورکاند اتولا خفه بولوب شوونی کیم
 قیلیب دور ریب بلالاریدین سورغالی توردی. جورج اوز ایچکیده من بر نه
 دیماسام کناهیم رانام غه معلوم بولمایدور من تیاقدین قوتولور من ریب
 مصلحت قیلدی لیکن امتحانغه توشمای یورا کدیک بولوب اتاسی نینک

قاشیغه باریب ایتتی: ای دارام یالغان ایتالمایم شبو ضررنی من اوز پالتوم برله قیلدیم ریب اقرار قیلدی. اناسی انی قوچاغلاب ایتتی: ای امراف بلام یالغانچی اوغدموم بار بولماغلیقیدین مینک آرموت درختیم نینک یوق بولغانی ییغشیراف دور دیدی. اول بلا چونک بولغاندا راست اولوغ بر آرم بولوب اوز خلقی فی روشمن لاریدین قوتقازیب اوز یورتیدا عدالت بیلان سلطنت قیلدی. انینک اسمی جورج اوواشینکتون ایردی.

۱۹ موشوک یاپلاق نینک بیانی.

موشوک یاپلاق یازدا درختلیق یرلارده و جنکل لاردا یورادور قیشدا آدم اولتورادورغان یرلارکام کلادور. کوزلاری کیچکده کورکالی موایق دور لیکن یاروغ تولا بولسه اوبدان کورالمایدور. انینک اوچون موشوک یاپلاف کوندوزی درختلیق یرلارده کهنه تاملیق لاردا و یاروغی ازراق باشقه یرلارده تورادور کیچکده سی حرکت قیلیب اولایدور. سچقان و باشقه ضررلیک جانورلار توتقانی برله آرمغه فائده لیلی دور لیکن بعضیدا توخی و کبوترم توتوب ییدور. موشوک یاپلاق نینک باشی موشوک نینک کیغه اوخشاش یه رلاق دور. باشیدا تیک تورادورغان ایکی قولاقی بار. پی لاری تولا یومشاق بولغانی اوچون اوچوب یورکانده شرفه قیلماایدور. انکلاق قوتی نهایت ایتیک دور. ایرته یازدا تیشی سی اوچ تورت آف و یهولاق تخومنی باشقه اوچارلیقدین تارتیب الغان بر اودا سالیب اندا باسادور. تیشی سی تخوم لارینی باسادورغان وقتدا ایرککی انی باقیب خبر الیب تورادور. اوچ هفتهدین کین بلالاری چیقارور. کچیک وقتیدا همیشه اچ نوروب قیچقیرادور. انینک اوچون اتا اناسی تمام

کمیچە سی او چوب یوزروب اولارغە یگولوک تاپیب کلتوروب بریب تورادور.
 هوی قوش دیکان جانور موشوک یاپیلاققە اوخشایدور لیکن
 انینکدین چونکراف دور و قولاقی تاشیدین کورونمایدور. هوی
 قوش بر حویلیدا قونسه اول حویلی ویران بولادور دیب خلق
 دیدورغان بر کبی بار. لیکن اول بیکار کب ایکن.

۲۰ موشوک یاپیلاق و شکارچی نینک چوچکی.

بر شکارچی بر کون شکارغە چیقیب ایردی. یولدا موشوک
 یاپیلاق اوچراب سوردیکه نیمه کا باراسیز؟ شکارچی: من شکار
 قیلیب حیوانلار اتقالی چیقامن دیدی. موشوک یاپیلاق: ای
 جانیم شکارچیم بلالاریمنی اتمانک دیب یالباردی. شکارچی
 ایتتی: سیزنینک بلالارینکیز قایسی ایکن قانداغ بیلدور من دیب
 سوردی. موشوک یاپیلاق: شونی بیلماک اسان دور همه دین چرایلیق
 بلالار منینک کی دور دیب ایتتی. شکارچی: انداغ بولسه اولارنی
 اتمایمن دیب کتتی. جنکدا تولا حیوانلارنینک بلالارینی کوروب
 موشوک یاپیلاق نینک بلالاری موشومکی دیب اتمادی. آخر برنیچە
 سرت حیوان بلالارینی بر درختدا کوروب اولارنی اتیب اوییکا
 الغاچ کتتی. یولدا موشوک یاپیلاق ینه اوچراب شکارچی نینک
 قولیداکی جانورلارنی کوروب یغلاب ایتیکه بلالاریمنی اتمایمن
 دیب وعده قیلما دینکیز مو؟ نه ایشقه اولارنی اتیب سیز؟
 شکارچی حیران قالیب ایتتی: بو سیزنینک بلالارینکیز مو؟ من
 همه دین سرتنی اتم ایماسموریدی. موشوک یاپیلاق: بیلما دینکیز
 موکه هر کمرسه اوز بلالارینی همه دین چرایلیق کورادور دیب یغلادی.

۲۱ پند سوزلار.

اوزونكا فائده ايلاب كشيكا قيلما زيان.
 قيلينكنى تنج قوت طويماسون تيشينك.
 كشي برله نه ايشينك.
 سينماسون تيشينك.
 سن الفديك راست بولسانك هيچ بلا يوق دور سنكا،
 چون لام الفديك اكر بولسانك هر بلا بار دور سنكا.

۲۲ تونكدا اولتوروغلوق حكيم نينك حكايه سي.

اسكندر پادشاه نينك زمانيدا ديوكنس ديكان بر حكيم بار
 ايردى. انينك تعليمى شونداغ ايرديكه آدم نينك خوشحال ايقي
 كم ليكيدين كلور ايردى. انينك اوچون اوزى باشقه كشيلارديك
 اوپده اولتورماس ايردى بلهكه كهنه بر تونكنى تاپيب شونينك
 ايچيده بوكوب اولتورور ايردى.

اسكندر بو چونك حكيم بيلان بر كوزوشاي ديب بر كون
 اوزى ديوكنس الديغه چيقيب ايتيكة اي دوستوم مندين بر فرسه
 تيلاسانك برى. ديوكنس ايتتى: اي پادشاه مندين افتابنى
 توسماسه لار منكا كفايت قيلادور.

۲۳ خدا تعالى نينك پادشاه ليقي.

حكايت مونداغ كلتوروب دورلاركه بر آدم قريق قريب ايردى. بر

کون بلاسی نی بیوردیکه ای بلام باریب تریق نی یوقلاب کلینک دیدی. بلاسی تریقلیققه بارغاندا تریق نی قوچقاچ یب تورادور. اول بلا کلیب اتاسیغه ایتیکه ای اتا تریق نی قوچقاچلار یب تورادورلار دیدی. اتاسی ایتیکه قوچقاچلارغه مو خدا پادشاه دیدی.

ایرته سی ینه اول آدم نینک بلاسی تریقلیققه بارسه همه قوچقاچلار اولوک یاتادور اما بر قوچقاچ تیریک قالغان ایکان. انی هم بر سار الیب کتی. اول بلا کلیب اتاسیغه عرض قیلدیکه ای اتام من تریقلیققه بارسام قوچقاچلار اولوک یاتادورلار اما بر قوچقاچ تیریک قالیب ایکان انی هم بر سار الیب کتی دیدی. اتاسی ایتیکه ای بلام سارغه هم خدا پادشاه دیدی.

ایرته سی اول بلا ینه تریقلیققه باریب قایللاسه اول سار بر قارغه جیکده سیکا اسیلیم اولوب دور. بلا اتاسیغه ایتیکه ای اتا قوچقاچ نی الیب کتکان سار قارغه جیکده سیکا اسیلیم اولوب قالیب دور ریب ایردی. اتاسی ایتیکه ای بلام جیکده کام خدا پادشاه دیدی.

اول بلا ینه ایرتیه سی تریقلیققه باریب کوردیکه اول جیکده تمام قوروب کتیب دور. بلا نهایت قورقوب خفه بولوب کلیب اتاسیغه ایتیکه ای اتا اول جیکده تمام قوروب دور ریب ایردی. اتاسی بلاسیغه نصیحت قیلدیکه ای بلام خدا تعالی نینک پادشاه لیقی شونداغ دور. خدا تعالی نینک عدالتی شبور دور. خدا تعالی نینک پادشاه لیقی نینک اوستیده ینه بر خدای ویا بر پادشاهی یوق دورکه بو ایش نی قیلدینک بو ایش نی قیلدینک ریکای. خدا تعالی انداغ پادشاه دورکه یوق نرسه لارنی بار قیلادور بار نرسه لارنی

یوق قیلادور. اصل پادشاه لایق خدا تعالی غه لایق و سزاوار دور
دیب بلاسیغه شبو نصیحت لارنی قیلدی.

۲۴ خدا هر نمه قیلسه یخشی قیلادور.

اوتکان زماندا عقبه دیب بر کشی بار ایردی هر نمه واقع بولسه
اول کشی خدایم هر نمه قیلسه یخشی قیلور دیب ایتور ایردی.
بر کون سفر اختیار قیلیم بر ایشاک بر خوراز بر فانوس الیب
اویدین چیقستی. تمام کون کیچکه کیچکه مانکیب هاریب بر کنت کا
یقینلاشیب بارغاندا بو کنت ده قونوب آرام الیب اوتوب کتارمن
دیب خیال قیلدی. کنت کا یتکانده کنت خلقی انی قوندورمادی
لا علاج بولوب کنت یانیدا کی بر جنکلدا قونماقچی بولوب خدایم
هر نمه قیلسه یخشی قیلور دیب مانکیب کتی. جنکلغه یتکانده
قرانکغو بولدی فانوس نی یاغسه شمال اوچاردی. عقبه ینه خدایم
هر نمه قیلسه یخشی قیلور دیب تورغاندا بر مولون کلیب
خورازنی الیب کتی. ینه ایتی خدایم هر نمه قیلسه یخشی قیلور
دیب قونماقچی بولوب تورغاندا بر شیر کلیب ایشاکی نی الیب
کتی. ینه ایتی خدایم هر نمه قیلسه یخشی قیلور دیب
تانکاتقونچکه تنج اوخلادی.

ایرته سی سحر قویوب کنت کا پیاده یانیب کلیب کورسه کنت
ایچی تمام ویران بولوب دور. کیچکه سی بر مونچکه قراقچیلار
کلیب کنت نی بولاب خلق نی اولتوروب مال نی الیب کتیب دور.
عقبه کونکلیده من کنت دا قونغان بولسام بولانچی منی هم
اولتوروز ایردی فانوس نی شمال اوچارماکان بولسه مولون خورازنی
الیب کتماکان بولسه ویا شیر ایشاکنی یرتماغان بولسه فانوس

نېنك ياروغيدېن منى تاپار ايررى. ايشاك نېنك همانكراغانيدېن
يا خوراز نېنك چيلاغانيدېن بولانچيلار منى تاپيب توتوب
اولتورور ايردىلار ايمدى يقين بيلورهن كه خدايم هر نه قىلسه
يخشى قىلدور ديب خداغه حمد و شكر ايتيب مانكيب كتى.

۲۵ لُقمان نېنك قرض بركانى نېنك حكايه سى.

لُقمان قرض حسنه برسه كشيكا كواهلاماى برور ايررى.
بر كون بر كشي كليب مينك مثقال التون قرض الدى. التون فى
بركانده كشي يوق ايررى. قرض الغان آرم كونكليده ياندوروب
برماى ديب بر قزىل لتهغه چيكيب يانيدا قويوب بر يرره
اولتوررى. بر قارغه كوشت خيال قىليب اليب قاچتى. قارغه
لُقمان نېنك توپه سىدين اوچوب اوتكونچخ التون تومشوقيدېن
توشوب قالدى. اليب باقسه اوزى اول كشيكا بركان التون ايكان.

۲۶ بخدا ليق نېنك سزاسى.

بر كمبغل كشي چامغور تريب ايررى. چامغورنى يىغقاندا برى
نهایت چونك چيقيب روز. مونی پارساهغه كلتوروب برسه انينك
يخشىليقى اوچون پارساه ايكي يوز تنكه برىب يولغه سالدى.
بر حرص دنيا باى بار ايررى. اول مونی انكلاب بر باش چامغورغه
شونچخ جيق پُل بركان بولسه من سمیز قوی لاريمدين برنى
اليب بارسام منكا جيق پُل تكارورغانديك تورارور ديب اوز
كونكليده ايتتى.

ايرتهسى اول باى همهرين چونك قویی نى اليب پارساهغه

توتی. پارشاه حاضر اول آدم نینک خیالی نی بیلید قوی نی قبول
 قیلدایمن ریب تورری. اما اول بای کشی السه لار ریب تولا
 یالباردی. آخری پارشاه ایتیکه سن منی شونچیه زورلاغاندین
 کین السام الای دیدی. سنینک قویونک نینک ایکی بهاسی بیلان
 اوزوم العان بر نرسه نی هم من سنکا برای ریب مذکور چامغورنی
 ایب کلیب انعام قیلدی.

۲۷ تمثیل سوزلار.

هر کیم قیلور اوزیکا آسمانغه باقیب توکورسه یانیب توشار
 یوزیکا.

قاتیق یغاچ نی یومشاق قورت ییدور.

پچماق اکرولوکیدین غلاف نینک ایچیده پوتلاشارور.

تاش توشکان یرره عزیز.

قورغوشون اغیرلیقیدین الماس کسمایدور.

هر کلده بر خیال.

چوجه نی کوزلوکا ساندک.

تیوه قانچیه یاغیر شونچیه.

بای نه یرره وای شویرده.

۲۸ قناعت سزلیک نینک مثالی.

قدیم زماندا اتاسیدین قالغان کهنه بر حویلیدا اولتوروغلوق
 کمبغل بر آدم بار ایزدی. اول آدم نینک بر اوغلی بار ایزدی. اول
 کمبغل ایشیککی الیدین کونده بر یلان چیقیب اوی نینک

ارقالسیغه باریب بر وقت دین کین یانیب کلیب ینه جایبغه
کیریپ کتار ایردی.

بر کون اول آدم بو یلان کونده نمه کا چیقیب ینه یانیب
کلارور ریب تورسه یلان ینه چیقستی. اول آدم انینک ارقاسیدین
بارسه ایتقه نان اواق لارینی یب سوت ایچارورغان بر قاچه سی
بار ایردی. انینکده ازغنه ایریب قالغان سوت بار ایردی. یلان
شونی ایچیب بر طلانی تاشلاب ینه جایبغه کیریپ کتکاننی
کوردی. باریب قایلایسه بش الته طلانی قاچه نینک یانیدا کوردی.
اول آدم نهایت خوش و خورسند بولوب هر کونی بر طاباق
سوت الیب یلان کیرارورغان توشوک نینک الیدیه قویدی. یلان
چیقیب سوتنی ایچیب بر طلانی تاشلاب ینه توشوکیکا کیریپ
کتار ایردی. اول آدم خیلی بای بولوب قالدی.

بر کون اول آدم بلاسیغه ایتی: ای بلام من بر شهرکا باریب
کلای سیز بو یلان دین اوبدان خبر الیب تورونک ریب بلاسی
بیلان خوشلاشیب کتی.

اول بلا بر نیچه کون خبر الیب توردی. بر کون خیال قیلدیکه
من بو یلانغه کونده بر قاچه سوت بیریپ بر دین بر دین طلا
الغونچه یلاننی اولتوروب خزینه سینی تاپیب تمام طلالارنی
السام یخششی ایماسمو ریب ایرته سی بر طاباق سوتنی الیب
یلان نینک سوت ایچارورغان جاییدا قویدی. یلان سوتنی
ایچکالی بارغاندا اول اوغول اویدین بر پالتوننی الیب یلان سوت
ایچیب تورغاندا پالتوننی انکا اتی. یلان نینک قویروقی ازغنه
کسیلدی. اول وقت اوقچیب چاقیب بلانی اولتوردی.

اتاسی یانیب کلیب کوردیکه اوغلی اولوب دور و هم اول یلان
نینک قویروقی ازغنه کسیلیب دور. اتاسی بلاسینی کوموب بر

طاباق سوت الیب کلبیل یلان نینک سوت ایچکان ورغان جاییدا
 قویدی. یلان چیقیب سوتنی ایچیب بر طلانی قویوب ایتتی:
 ای آدم سنکا یخشیلدیق قیلدیم سنینک اوغدونکدین یماندیق
 کلدی ایمدی سن هم بای بولدونک ینه طلا برمایمن دیب
 جاییغه کیریپ کتی.

قناعت سزلیک نینک آخری شو بولدی.

۲۹ دنیاغه حرص آدم نینک چوچکی.

اوتکان زماندا بر کمبغل آدم بار ایردی عمرینی تولا مشقت
 بیلان اوتکوزور ایردی بر کیچه اوخلامای احوالی فی اویلاب یاتتی.
 ایتتیکه کمبغل آدم نینک احوالی قاتیق دور هر قانچه ایش قیلغانی
 برله نفسدین بر نرسه آشمایدور. بای لار نینک تولاسی پُل ییغماقدین
 باشقه اندیشه قیلمایدور بخللیق قیلیب کمبغل بیچاره
 لارکا رحم قیلمایدور. من بای بولغان بولسه ایردیم اولارغه
 اوخشه بخللیق قیلمای تاپغان نرسه مکا قناعت قیلیب کمبغل
 لاردین خبر الور ایردیم. اول وقت انینک قولاقیغه بر آواز انکلاندیکه
 مرادینکغه یتیب بای بولورسن. منا بو پُل خالته فی الغیل
 انینک ایچیده بر طلا باردور انی السانک اورنیغه باشقه طلا
 پیدا بولادور بو خالته رین قانچه طلا خواهلاسانک بررین بررین
 الالورسن؛ خواهلاغانینک فی الیب بولغاندین کین خالته فی دریاغه
 تاشلاغیل اکر خالته فی دریاغه تاشلاماسدا بر طلانی خرجلاسانک
 همه سی تاش بولوب قالادور دیب ایتتی.

اول آدم قایللاسه یانیدا بر پُل خالته تورادور انی اچیب کوروب

بر طلا تاپتی؛ انی الغاندا ینه اورنیدا بری پیدا بولدی. اول
 آدم خوش بولوب تمام کیچکده اولتورروب خالته دین طلا چیقاریب
 ایرته خالته نی دریاغه تاشلائی دیب خیال قیلدی. لیکن ایرته
 کاندده خالته نی تاشلاغالی چیدامای بو کون هم طلا چیقراي
 دیب تاشلامادی. طلا چیقاریب تورغاندا قورساقی اچتی یخشی
 طعام الغالی پُلی باز ایردی لیکن خالته نی تاشلاماسدا بر طلا
 خر جلاسه همه سی تاش بولوب قالیشی نی بیلیب طلارین خر جلا
 یالماي. خالته نی تاشلاغالی چیدامای اویدین قاتیق قوروق بر
 نان نی تاپیب غاجاب یکالی باشلاری. ایرته تاشلائی ریب طلا چیقاریب
 اول کون نی هم اوتکوزدی. ایرته سی ینه تاشلاغالی چیدامای اویده
 نان توکاگان اوچون خلقدین تیلاب یب ینه طلا چیقاریب
 اولتوردی. شبو طریقه را بر نیچه یلنی اونکوزدی هر کون ایرته
 خالته نی دریاغه تاشلایمن ریب خیال قیلدی لیکن ایرته سی
 ینه خالته نی تاشلاغالی چیداماس ایردی. شونینک بیلان
 کدالیق قیلیب چپان یورتوق چرای تورقوک بولوب یوزی طلا
 دیک سارغاردی. پُلی بارغانیچه زیاره لاشقانی برله دولتیدین
 هیچ منفعت کورماری. کمبغلغه یارم برماری. آخری اول آدم
 اولکانده الاغانیده خالته نی توتوغلوق جان بردی و همه طلالار
 تاش بولوب قالدی.

۳۰. ایکی بلا بر یانکغاق نی تاشقانی.

ایکی اوغول بلاغه بر یانکغاق اوچرادی. بری: منینک کی دور
 اول من کوروم دیدی. ینه بری: یوق منینک کی دور من قولوم غه
 الدیم دیدی. اولار یانکغاق توتوغراسیدین تاشیب تورغاندا

چونكرات بزر اوغول بلا پيدا بولوب اراغه قوشتی. اول ايتتیکه
من جدلنی توکاتنی ریب یانکغاقنی ایکی پارچه قیلیم: شکال
نینک بزر نصفی اول کورکان کشی نینک کی ینه بزر نصفی قولیغه الغان
کشی نینک کی و مغزی جدلنی توکاتکان کشی نینک خدمتی اوچون
بولسون ریب هر بزیکا شکال نینک نصفی نی بزیب مغزینی اوزی الدی
اول ایکی بلا بو ایشقه حیران بولوب قایللاب قالدی. اما اول
اوغول مغزینی ییب: بو منینک کی دور ریب جدل قیلغانی برله
آرم قاپغان نرسه سی نی یتورادور ریب کتی.

۳۱ ایکی موشوک بیلان بزمیمون نینک چوچکی.

کونلاره بزر کون ایکی موشوک بزر پارچه قوروتنی اوغورلاب
الیب بولدورماک اوچون بزمیمونغه الیب باردی. میمون قوروتنی
ایکی پارچه قیلیم تراروغه سالدی. بزر پارچه ینه بریدین اغیر
کلدی. تنکشایمن ریب چونكرات پارچه رین بزر تیشلاب اغزیغه
سالدی. ینه تراروغه سالسه کچیک پارچه اغیر کلدی انینکدین
هم بزر تیشلاب یدی. منا ایمدی اولقی پارچه اغیر کلدی انینکدین
ینه تیشلاب یدی. قوروت توکالی آزالغونچقه شو طریقه را چونكرات
کلکان پارچه رین ییب تنکشاب تورری. اول وقت موشوک لار:
ای ارش بولکانینکیزکا بیز راضی قوروتنی برینک دیدیلار.
میمون جواب بزرری: سیز راضی بولغانینکیز بوله عدل راضی
بولمایدور ریب قوروت توکا کونچقه تنکشایمن ریب چونكرات کلکان
پارچه رین ییب تورری.

موشوک لار خفه بولوب بزر بزیکا ایتیلار: هر قول نینک اوستیده
دل انینک قولی بار هر یمانلیق قیلغونچقی نینک اوستیده یمانراف

بەرى بار دىب خىجالت بولوب كىتىلار.

۳۲۲ عاقل حاكم نىنك حكاية سى.

بەر باي صىكراغە بارغونچە ايچىدە پۇل بار بەر خورجىن نى
 يتوررى. يىمتكان خورجىننىم نى ھەر كىشى ساق كلتورروب بىرسە يوز
 سر سويوندىكى بىرامن دىب اولامچى سالدى. پس بەر كون بەر آدم
 بەر خورجىن كلتورروب سىز نىنك كى شىبو مو دىب بەررى. اول باي
 خورجىن مەننىك كى دىب قولىغە الىب اچىب پۇل نى ساناب توررى.
 اول يوز سىرنى بەر كالى اونامى بىھانە اىستاب خورجىننىم دا سىز
 يوز سر بار ايدى ايمدى ساناب كورسام ىتە يوز سر بار اىكان،
 پس يوز سىرنى الىب سىز حقىينىك سىزكا ىتەب دور دىدى. لىكن
 خورجىن نى تاپىب الغان كىشى من ھىچ نە المادىم دىب
 ايتتى. بو اىكولان پاتىشالماي حاكم نىنك الدىغە توشتى حاكم
 واقىعە نى انكلاب باي نىنك مەرىنى بىلىب ايتتىكە بو كىشى ايچىدە
 سىز يوز سر پۇل بار خورجىن نى يتورروب دور. اول كىشى
 ايچىدە ىتە يوز سر پۇل بار بەر خورجىن نى تاپىب دور. پس بو
 خورجىن لار باشقە باشقە خورجىن دور بو خورجىن نى تاپغان
 كىشى ايكاسى چىقونچە ياندا ساقلاسون ايكاسى چىقماسە پۇل
 تاپغان كىشى نىنك بولسون. ايچىدە سىز يوز سر پۇلى بار خورجىن
 نىنك ايكاسى اوز خورجىننى تاپىلغونچە صبر قىلسون دىدى.

۳۲۳ تاپما تاپىشماق لار.

يوكورادور يوكورادور قىزدىن اشالمايدور نە دور؟

اوزی بر مینکدین تولا
 بلی باغلاغلیق تولکی توماغلیق
 یتته قبت کونکلاک ایچیده بر چوقور بلا اولتورادور
 اوزی ایچکاری ساچلاری تاشقاری

۲۴ اسکندر پادشاه نینک مونکوزی نینک چوچکی .

اسکندر پادشاه مونکوزلوق بولغانیم نی خلق بیلدیب قالماسون
 دیب یمانلیق قیلدیب باشی نی توشورکان سرتراشلارنی اولتوردی .
 آخریدا سرتراشلیق قیلغوچی کشی اول یورتده قالمادی . اول زماندا
 بر قری خاتون بار ایردی و انینک اون سکز یاشلیق بر اوغلی
 بار ایردی . اول هم سرتراشلیق قیلدور ایردی . اناسی تولا سوتلوق
 بر خاتون ایردی . و ایمدی بلاسیغه نوبت کلکانده پادشاه نینک
 باشی نی توشورکالی اناسی اوز امچک لارینی ساغیب اول سوتده
 خمیر قیلدیب بر توقاچ نی یاقیب بلاسیغه بریب ایتیکه ای بلام
 مونی قویندینکیزغه سالرب قویوندک . پادشاه نینک باشی نی توشورکانده
 توقاچ نی یرکا توشوروندک . پادشاه الیب یسه ایتینککه بیر ایکیمیز
 امیدداش دورمیز دیب دینک دیدی . اول اوغول توقاچ نی الیب
 پادشاه نینک قاشیغه باردی . باشی نی توشوروب تورسه قوینیداکی
 توقاچ یرکا توشوب کتی . پادشاه اول توقاچ نینک چرایلیغلیقی فی
 کوروب الیب دیدی . اندین سرتراش پادشاه نینک باشی نی توشوروب
 بولغاندا اسکندر : مونی اولتورامن دیب قوینتی . اول وقت بو
 اوغول ایتیکه ای پادشاه عالم اوزلاری برله قیرینداش بولماسام
 هم ایکیمیز امیدداش ایکان میز چونکه اول اوزلاری یکان توقاچ

انام اوز سوتیده ایتکان دور. پارشاه سونی انکلاب سرتراشقه
 ایتیکه انداغ بولسه اولتورمایمن لیکن هیج کیشیکا اسکندرینک
 باشیدا مونکوزی بار ایکان ریب دیماکیل ریب قسم بردی. آز
 وقت رین کین اول بلانینک قورساقی اسیلیب قالدی. اناسی
 انینک بو احوالی نی کوروب ایتیکه ای بلام فلان قوم لوققه بارغیل.
 اندا بر بولاق بار شول بولاققه باشینکیزنی تیقیب توروب قور
 ساقینکیزرا بار کب نی ایتینک دیدی. اوغلی شونداغ قیلیب
 سقاییدی. لیکن اول بولاقدین یکی توب قموش اونوب چیقتی.
 پاته چی بلالار اول قموش لارنی کسپب بالامان یاساب چال دیلار.
 بو بالامانلارینینک شونداغ آوازی چیقتیکه اسکندر پارشاهینک
 ایکی مونکوزی بار هر کیز باشقه آواز چیقماری بو سوز آخریدا
 تیم جهانغه فور بولدی.

۳۵ بوری و قوزی نینک چوچکی.

بر بوری و بر قوزی بر اریقدین سو ایچیب توروری. بوری
 دیکاریدا و قوزی توبنیده توروری. بوری قوزینی یکالی خواهلاب
 بهانه ایستاب: من ایچارورغان سونی نمه اوچون لای قیلاسن
 دیدی. قوزی جواب برریکه سن اوستنده تورسانک توبنده من
 توروب سونی قانداغ لای قیلالورمن دیدی. بوری باشقه بهانه
 ایستاب ایتی: اوتکان یل سن غیبتیمنی قیلیب سن دیدی.
 قوزی: اول وقت من تخی توغولماغان بولسام غیبتینک نی قایداغ
 قیلدیم دیدی. بوری اچیغلانیب: سن یمان کبیمنی قیلماغان
 دلسانک دارانک قیلیب دور ریب قوزیغه یوکوروب انی اولتوروری.
 یمانلیق قیلدوچیغه بهانه تولارور.

۳۶ اطنینک بیانی.

قدیم زماندین تارتیب اط و آدم بر بریکا کونوشوب دور
 و اط آدم غه تولا خدمت قیلغان دور. کله دیک عرابه قوش تارتادور تیوه
 دیک یوک کوتارادور فیلمدیک عقل لبق و آدم غه وفادار و اطاعتدیک دور.
 اط همه دین چرایلیق حیوانلارنیک بزی دور. چونک چرایلیق
 کوزی زیبالیق مانکیشی نازون صورتی توز چرایلیق پوتلاری
 تیز حرکتدیک یلدپویدورغان یالی و اوزون قیلدلیق قویروقی بیلان
 مشهور دور. رنگی قسم قسم مثلاً آف قرا بوز کون چیلان توروق
 قرا توروق یا سریق بولادور. اط فیلمدیک و ایتدیک عقل لبق
 لیکن اولاردین جرئتدیک و یورا کلید دور. اط هم تولا کوچلک
 دور. کله اغیر عرابه و انداغ نرسه تارتالایدور لیکن ایتدیک
 مانکالمایدور. ایشاک یوک کوتارکالی تولا موافق بولغانی براه عرابه
 قوش تارتقالی انچه یارامایدور. اط اوبدان تارتادور هم یوک
 کوتارکالی تولا یخششی دور. مونینکدین باشقه مانکیشی ایتدیک دور
 باشقه طریقه راهم آدم غه فائده لبق دور. تولا خاق کوشتی نی یلدور
 قیلی نی اکلیک و ترسی نی کون قیلورلار.

اطنینک هر پوتیدا بر دین تواق بار. مانکغاندا خاص تواقی
 براه ریساب مانکارور. پوتی نینک قالغان یرلاری یرکا تکبای
 تورادور. انینک بیلان پارچاقی ایکیز و یوروشی ییامام بولادور.
 اط بیده سمان اوت ارپا قوناق و انداغ نرسه لاریب تیریکچیلک
 قیلادور. پاسکنه نرسه لارنی یمان کوروب بوراب قالغان سو
 ایچکالی اوزنامایدور. انی قاشلاب سپوروب پاکبزه باقه دلار خرش
 تورادور. اوبدان باققان کشیکا مایل بولوب کونادور قینار باققان

کشیکا اوج بولوب انی تپیپ تیشلایدور.

ایرککی نی آغور تیشی سی نی باینتال و بلاسی نی

قای دیرلار.

۳۷ اطنینک حکایه لاری.

۱ بر کشی بر کون پوشته هیداب بر یرکا بارماقچی ایردی.
یولدا اط توختاب قالیب مانکغالی اونامادی. چوح چوح دیب
قامچی اورسه هم مانکماری. قایللاب باققاندا کوردیکه اطنینک
الدیدایول قوپه سیده کچیک بر بلا یاتاوار. اط بلانی ایکی نیدین
تیشلاب کوتاریب بر طرفده قویدی. اندین مانکدی.

۲ بر آدم توقانلاری بیلان کوروشکالی بر یرکا اطلیق بارغان
ایردی. اویکا یانار وقتیدا کیچه قرانکغولوقیدین هیج نرسه نی
کورالمای مینیب یوردی. یول بویدا چونک بر تور درخت نینک بر
شاخی یول نینک اوستیده توغری توروب ایکیلکان ایردی. اول آدم
اطی نی ایتیک مانکدوروب اول یرکا ینکاندا باشی شاخه تکدی. آدم
ایکارین ییقیلیب توشوب قوپالمای قالدی. اط انینک قوپالمغانی فی
کوروب چیقان اویکا یانیب باریب دروازه اتیکلیک ایکانی نی کوروب
پوتلاری برله دروازه نی تپیپ اوی خلقی نی اویغاتی. دروازه نی
قاقان کیم ایکان دیب چیقیب کورسه مینیب بارغان توقانی نینک
اطی ایکان یولدا بر نمه واقع بولوب روز دیب بر نچه کشیلار
اطنی الیب باریب یولدا بیهوش یاتقان ایکاسی نی تاپتیلار.
کوتاریب اویکا الیب کلدیلار. اول کشی اوزوندا ساقایدی. اط ایکاسی فی
تاپیب برماکان بولسه یولدا اولوب قالور ایردی.

۲۲۸ اط آدم غه قلد بولغانی نینک چوچکی.

بر اط و بر بوغا بر اوت لاقدا یورور ایردی. بر کون اولار بر بری بیلان
تلاشتی. بوغا اوچلدوق مونکوزی برله اطنی اوسوب اوت لاقدین
قوغلاب اتی. اط کومک بر کوچی ایستاب بر آرم غه اوچراب انینکدین
یاریلیق قیلاری. آدم ایتی: اکر اغزینکیز غه یوکان و اوچانکیز غه
ایکار سالیب مینکالی منی قویسانکیز بوغانی پات اوروب قوغلایلی
دیدي. اط معقول دیب آدم نی میندورری. اولار بوغانی اوروب اوت
لاقدین قوغلاب اتیلار. اط آرم غه رحمت دیب کتکالی تورغاندا
آرم ایتیکه مونداغ یخشی همراه بولارورغانینکیزنی بالدرور بیلمان
ایماس ایردیم ایمدی سیزنی کتکالی قویمای ساقلاب باقای دیدي.
اول وقتدین تارتیب اط آدم نینک قلی دور.

۲۲۹ اطنی یومشاغلیق بیلان باقماق نینک فاندده سی.

بر وقت بر بای نینک نهایت یخشی قیمت بها التون قولی اطی
بار ایردی. لیکن اول اط نینک بر یمان عادتی بار ایردی یعنی
هیچ کیم نی قاشیغه یقین کلتورمای تیشلاب تپیپ چافچوب بد
خویلدوق قیلیب هیچ کشی نی قاشیغه کدکالی قویماس ایردی. اط
اوزی نهایت چرایلیق خوش رنک قرایال تیزلاری قر التون قولی بر
اط ایردی انینک اوچون تولا کشیلار انکا اشتیاق تارتار ایردی یلار.
اط نینک ایکاسی نهایت تنک بولوب هیچ علاج تاپمای بو اطنی نمه
قیلسام بولور ایکان دیب کونکلیده اویلار ایردی. آخری ایتی: بو اط

نیافیدین قورقمایدور بلکه قیاقدین یمانراق بولادور ایمدی
یومشاغلیق برله یالباریب کوندورروب باقای دیب بر پارچه قندنی
اطغه آهسته تانکلاب باقتی. اطم قندنی آزیب بارغان ساری قندغه
کونوب رام بولدی. پات فرصتده انداغ کوندیکه ایکاسی اوزی انی
توقوب مینیب ایشلاتور ایردی.
مکبت بیلان شونداغ یمان بدخوی بر اط یواش بولوب
اطاعت کا کیردی.

۴۰ شیر و قل نینک حکایه سی.

اوتکان زماندا افریقارا بر رومالیق منصبدار نینک بر قلی بار ایردی.
اول قل قیلغان بر کناهی اوچون خواجه سی انی اولتور ما کچی
بولدی. قل شونی بیلیم بر چولکا قاپیب قوتولدی.
بر کون اول قل هاریب قالیم بر غارنی قاپیب آرام الای دیب
ایچیکا کیریب اولتور دی. ارقاسیدین بر شیر کیردی. قل قورقونچدین
قیمترب منی یرتیب ییدور دیب خیال قیلیم قاپچالهای اولتور دی.
لیکن شیر آهسته قل نینک الدیغه کلیب پنجه سی نی تیزیغه
قویوب قولی نی یالاب یغلاغاندیک تور دی. قل شیر نینک پنجه سیغه
قایلاب کورریکه بر شوخه کیریب قالیب دور. شوخه نی آهسته
چیقاریب قویدی. شیر غاردین چیقیب کتیب بر فرصتدین کین
بر بوغاموزایی نی اغزیدا تیشلاب کلیب قل نینک یانیدا قویدی.
شیر ینه بر حیوان نی قاپیب کلکونچه قل اول موزای نینک کوشتی
نی یب تور دی. شونینک بیلان بر وقتغچه قیریکلیک قیلور ایردی.
شیر انی اوبدان پوروش قیلیم تور دی. لیکن بر نچه زماندین
کین قل زیریکیب قالیب: خواجه م نینک قاشیغه باریب کناهییم نینک

سزاسىنى تارتامىن دىيىپ اول يىردىن قوپۇپ كىتى.

روما شەھرىدە پادشاھلىق نىنىك تماشاكاهىدا ياۋا يىرتقۇ حيوانلار ساقلاب خلىق نىنىك تماشاسى اوچون اولومكا حكىم قىلىنغان قۇللار ويا باشقە آدملار كىركوزوب اولار بىلان سوقاشتورور ايردىلار.

مذكور قۇل خواجهسى نىنىك قاشىغە يانىپ كلكاندا يىرتقۇچىلار بىلان سوقاشسون دىيىپ خواجهسى انى روما شەھرىكا الىب يارىب تماشاكاه نىنىك اوستىدە تورغان كشىكا تاپشوروب قويدى. اول انى بر اويكا سولاب قويدوب خلىق تماشاهغە يىغىلغاندا يىرتقۇچىلار نىنىك الدىغە كىركوزماك اوچون انى چىقاردى. برىنچە اونى لاردا يىنىكى توتولغان شىرلار سولاغلىق ايردىلار. بر ايشىك اچىلغاندا يوغان بر شىر چىقتى. انىنىك ھىيتلىك اولاغانىدىن ھمە خلىق قورقوب تىتراب قالدى. شىر تولا اچ بولوب اولتوروب يىمىن دىيىپ اچىغى بىلان قۇل نىنىك الدىغە يوكوردى. انكا يقىنراق بارغاندا توختاب انكا بر قايلاب توروب اندىن انىنىك يانىغە اورمالاب يارىب پوت لارى نىنىك الدىغە ياتىپ خوشلوقدىن اولادى. قۇل چولدا انكا دوست بولغان شىرنى حاضر تونوب اوچاسىنى سىلاب اوزى ھم تولا خوش بولدى. ھمە خلىق حىران قالىپ: بو ايشىنى بىزكا ايتىپ برىنىك دىيىپ قۇلدىن التماس قىلدى. قۇل چولدا بولغان واقعهنى و شىر بىلان قانداغ دوست بولغانىنى بىلان قىلدى. خلىق ھمەسىنى انكلاب: قۇل آزار بولسون و شىر انكا برىلسون دىيىپ يالباردى. پس خلىق خواھلاغاندىك بولدى.

قۇل بىلان شىر بر برىكا تولا امراف بولوب اولكونىچە آيرىلماس ايردى. بر ايت ايكاسىكا ايركاشكاندىك شىر شەرنىنىك كوچە لارىدا قۇلغە ايركاشىب يورور ايردى. نه يركا بارسە خلىق حىران قالىپ چولدا شىرنى ساقايتقان كشى و كشىنى پرورش قىلغان شىر بو

دور ديب ايتور ايردى.

۴۱ شير بيلان سچقان نينك چوچكى.

بىر شير تموزدا بىر كون بىر درخت نينك سايه سيدا اوخلاب
ياتيب ايردى. چوره سیده بىر ذچه سچقان اويناشيب توردى.
اويناشقاندا بعضى سى شير نينك اوچاسيغه چيقيب انى اويغانتى. شير
اچيغلانيب بىزىنى توتتى. سچقان قوتولماق نينك علاجىنى تاپماي
شيرغه يالباريب كناهىنى تيملاب ايتتىكه اى اولوغ يار شاهيم سن شونچه
اولوغ بولغاندين كين منديك كچيك بيچاره جانوركا غضب
قىلماق نينك ياراشمايدور ديدى. شير نينك ايچى سچقانغه اغريغانى
اوچون انى قويوب بىردى.

بو واقعه دىن بىر ذچه كون كين شير جنكلىدين اوتوب بارسه
بىر شكارچى صيد قىلماق اوچون قويغان بىر توزاققه توتولوب
قالدى. اوزىنى بوشاتالمى اولاغالى توردى. مذکور سچقان
اولاغانىنى انكلاب يوكوروب كليپ شيرنى تونوب توزاقنى قرقالى
توردى. شير انينك بيلان پات بوشانيب قوتولوب كتى.

۴۲ راست بىر قوشنى نينك حكايه سى.

اورما وقتيدا بىر كنت نينك خلقى بىر كون بغدادى اورغالى چيقيب
ايردى. ايركشىلار بغدادى اوراب توردى مظلوم كشىلار خرمانغه
بيغيب توردى چونك بلالار اوراليب بولغان اتيزليق لاردا مال باقيب
توردى اوشاق بلالار اويناشيب يورور ايردىلار. چونك بىر درخت نينك
سايه سيدا برايت اورماچيلار نينك يگولوك لاريدىن خبردار بولوب توردى.

ناگاه کنت دین بر آواز چیقستی. همه سی ایشی نی تاشلاب کنت
 طرفیکا قایللاب کوردیکه تو بروکدیک بر توتون آسمانغه چیقیب
 توراور. همه سی: اوت کتی اوت کتی ریب تاوالاشیب اسباب لارینی
 تاشلاب: اوتنی اوچورالی ریب کنت کا یوکوردی. اولارنیک اراسیدا
 کنت ده کچیک کنه بر اوی بار بر کمبغل مردکار بار ایردی. یولدا
 انکا بر کشی اوچراب ایتیکه سیزنیک او یونکیز کا اوت یتکالی آز
 قالدی ییلدام بارسانکیز بار نرسه لارینکیزنی قوتقازالور سیزمکی
 دیدی. اول کمبغل کشی: قوشنیم نینک اوی قایداغ دیب سوردی.
 اول آرم: اوت حاضر انینک اویکا یتتی دیدی. مردکار ایتتی: انداغ
 بولسه اول قوشنیمنی قوتقازای دیب اوز اوییدین اوتوب قوشنی نینک
 اویکا باردی. قوشنی سی اغریق بولوب قوپالمای یاتیب
 قالغان ایردی. اول آرم انینک اویکا یتکانده اوی نینک توروسی
 یقیلغودیک ایردی. لیکن اول قورقمای اوت و توتون بیلان
 قولغان اویکا کیریب کسل آرمنی کوتاریب الیب چیقستی.

۴۳ قیلغان کناهیغه پشیمان قیلغان بلا

لارنیک حکایه لاری.

۱. بر آرم اوز باغیغه بر نهچه توپ الهه کوچتی سالیب ایردی.
 اولقی میوه کلتورکان یلی تولا خوش بولوب تاپیب باقالی تولا ارزو
 قیلور ایردی. لیکن میوه تنخی پشماسدا همسایه سی نینک یمان بر
 اوغلی اول آرم نینک بر اوغول بلاسی برله باغقه کیریب: الهه نی الیب
 یب باقالی دیدی. پس اول بلا الهه نی الیب اراشی بیلان یدی.
 بر نهچه کوندین کین اول آدم: الهه پشتی مکی دیب باغقه کیریب

کورسه المهدین بری هم قالما ب دور. واه در یغ دیب پشاند سیهغه
 اوروب اوغری بلالار خوشلوقومنی یوقاتیب دور دیب تولا خفه
 بولدی. بلا اتاسی نینک خفه لیقی نی کوروب تولا خفه بولوب
 همسایه نینک اوغلی قاشیغه چیقیب: وای اداش من دادام نینک
 خفه بولغانی نی کوروب المهنی الغانیمغه پشیمان بولدوم.
 قانداغ قیلامن دارام کناهیمنی بیلکانده البتّه منی اورادور انینک
 الیدیا کناه کار بولدوم دیدی. انینک اداشی ایتیکه سیز قایداغ
 احمق سیز المهنی بیز الغانیمیزنی دادانکیز بیلمایدور. سیز بر
 نهه ریماسانکیز انکا هیچ معلوم مو بولمایدور بو ایشدین غم
 یمانک دیدی. اداشی نینک بو سوزیدین اول بلا ارغنه تسلی
 تاپیب اوییکا کلدی. لیکن اتاسی خوشلوق بیلان انکا قایلا
 غاندا قیلغان کناهی نی یاریغه کلتوروب اتاسی نینک یوزیکا باقالمای
 کونکلیده خجالت بولوب یزکا قایلار ایردی.

بر نهچه کوندین کین اتاسی بلالاری نینک هر بریکا بر نهچه
 پشقان تاتلیق المهنی بردی. همه سی تولا خوش بولدی لیکن
 اول بلا یانکی نی یوزیکا قویوب یغلادی. اتاسی: ای بلام نهه کا
 یغلایسیز دیب سوردی. بلا سی: ای دارام سیز نینک بر نهچه
 کون خفه لیقینکیزغه من سبب بولدوم انینک اوچون یغلایمن
 دیدی. اتاسی: قایداغ دیب سوردی. بلا ایتیکه سیز یخششی
 کورکان المهنی من الدیم بونینک بو یوزیده شونداغ یمان ایش
 قیلمای داراکام دیب یغلادی. اتاسی ایتی: ای بلام منکا راست فی
 ایتقانینکیز اوچون بو قاتیم کناهیمنکیز دین اوتوم موندین کین
 مندین سورمای بر نهه الماسانکیز خوش بولامن دیدی.

۲ اون یاشقه کیرکان بر اوغول بلا بر کون اویی نینک قاشیدا
 قایللاب تورسه کاغذ کُل کوتاریب ساتارورغان بر آرم: کُل الینکلار

بری قرق پُلدین دیب اوتوب کتی. اول بلا اویکا یوکوروب کیریپ
 اناسی نینک صندوقیدین قرق پُل الیب چیقیب بر کُل الدی.
 اناسی قولیدا کُلنی کوروب: نه یردین الدینکیز دیب سوردی.
 بلا بو کُلنی قرق پُلغه الدیم دیدی. اناسی: پُلنی نه یردین
 تاپتینگیز دیب سوردی. بلاسی: بیلمایسیز مو صندوقدین
 الدیم غو دیدی. اناسی اوز صندوقیدین الغاغه اوخشایدور دیب
 بر نمه ریمادی. اول بلا هم اوغورلوق قیلیب هم یالغان سوز
 ایتیب ایدی. لیکن یالغان ایتمادیم دیب اوز کونکلی نی تنج
 قیلغالی توردی.

کُلنی اویکا الیب کیریپ تا کچیغه سانجیب قویدی. بعضیدا اویکا
 کیرکان کشیلار کُلنی کوروب چرایلیق کُل ایکان دیسه اول بلاغه
 اوغورلوق قیلماغیل یالغان کب ایتماغیل دیب دیکاندیک معلوم بولور
 ایردی. انینک اوچون کونکلی تولا بی آرام بولور ایردی. آخر بر
 کون چیدامای تنها بر اویده اوز کناهی نی اقرار قیلیب خدادین
 عفو تیلادی. اندین ازغنه آرام تاپیب اناسیغه هم اقرار قیلیب
 کناهی نی تیلادی. اناسی کناهییدین اوتکانده آرام تاپیب تولا
 خوش بولدی.

اندین کین کناغه سبب بولغان کُلنی الیب اوتقه سالیب
 کویدوروب اتی.

۴۴ عالم خلقیغه کشی نینک ایشی

یارامایدورغان نینک بیانی.

بر آدم اوغلی بیلان بر یرکا بارماقچی ایردی. اول آدم اوزی

بر ایشاککا مینیب بلاسی نی پیاده مانکدوروب یولغه چیقتی.
 یولدا بر آرم اوچراب انکا ایتتی: اوزونکییز مینیب بلانکییزنی پیاده
 مانکدورغانینکییز اوبدان مو؟ بلانکییزدین سیز کوچلوق ایماسمو
 دیدی. پس اول آرم توشوب بلاسی نی میندوروی.
 آزغنه مانکغاندا ینه بر آرم اوچراب: دارانکییزنی پیاده مانکدور
 غانینکییزدین اوباتمام سیز؟ یاش اوغول بولغاندین کین اونکای
 مانکالایسییز دیدی. ایهدی ایکیلاسی ایشاککا مینکییشیب
 مانکدی.

ینه آز یول مانکغاندا بولک بر کشی اوچراب: بو اتا بلاقایداغ
 کشی ایکان دیب ایشاک اوزونکییزنینکی کی مو دیب سوروی. اول
 آرم اوزومیزنینکی دور دیدی. اول بر کشی ایتتی: ایکیلان بیچاره
 اولاققه مینکاندین کین انداغ اوخشامایدور توشونکلار دیدی.
 ایکیلاسی توشوب ایشاکنی یوتولاب الدی.
 شونداغ مانکیب تورغاندا ینه بر آرم اوچراب ایتتی: قانداغ
 احمق آرم سیز اولاغنی آدم نمه اوچون باقادور؟ مینماک اوچون
 باقمام دور دیدی. اتاسی اوغلیغه ایتتی: ای اوغلوم هر قایداغ
 یورساک آدم لارغه ییخشی کورونمایمیز لیکن بیز اوزومیزکا ییخشی
 و راست کورونادورغان ایشنی قیلساق آرم لار هر نمه ریسه
 ریسون هیچ باک یوق دور دیب نصیحت قیلدی.

۴۵ پند سوزلار.

حقیقت کیمره بولسه ازماغای اول
 حقیقت سز کشی تاپماغای یول.

كونك نينك كينيك كيرمانك كونك كل هر جايغه باشلايدور
كوزونك اغريسسه قولونك نى بيغ.

تيشينك اغريسسه تيلينك نى.

كيجي سى كب قيلسانك اغيزنى قولاققه ياق

كوندوزى كب قيلسانك الدى ارقانكغه باق.

۴۶ اوى بيلان ايشاك نينك چوچكى.

حكايته شونداغ كلتوروب دورلاركه دهقان هم سوداگر بر آدم
بار ايزرى. خدای تعالى انكا تولا مال و مملكت برکان ايزرى. هم
حيوانلار نينك زباني نى بيلور ايزرى. سوداگر تولا وقت شهرده
تورماي صحرای حويلي سيدا تورار ايزرى.

بر كون باي حيوانلار نينك قاشيغه چيقاندا ايشاك بيلان
اوى نينك كبلاشكانى نى انكلارى. اوى ايشاككا ايتارور: عجايب
دوراي ايشاك سنديك دولتمند كيم دور خواجه ميز كليب سنى
يشيب بر ايكى ساعت مينيب يوروب اندپن اليب كليب سنكا
يخشى بوغاز و يخشى اوت برارور. سن اولارنى ييب راحت
قيلورسن اما من بيچاره هر كوني ايرته كاندين اخشام غيجه
قوش تارتارمن ينه بعضى وقتدا منى موفانكغه هم قوشارلار.
شول سببدين هميشه جبر جفا بيلان عمر و منى اوتكوزورمن
نيكازده ايشاك اويغه ايتى: من سنكا بر ايش اوركاتاي انينككا
عمل قيلسانك منكا اوخشه هميشه راحت را بولورسن ديدى. اوى:
البتّه اوركاتكيل ديدى. ايشاك ايتى: ارته سنى قوشقه قاتقالي كيركانده
اغريقديك بولوب ياتيب اغيناغيدل اوت سمان برسهار الديراب
يماكيل. سنى اغريق كمان قيليب سنى قويوب كتكوزيجه بو

طریقه را قیلب بر نچه کون ذی اوتکوزسانک شوینک بیلان بر
 نچه وقت آرام را بولورسن دیدی. ایشاک نینک بو سوزلارینی
 سورا کر انکلاری. ایرتهسی خدمتکارلار اوی ذی الیب چیقیب
 قوشقه قوشالی ریب اغیلغه کیرسه لار اوی اغریب قالیب دور. مونی
 خواجه غه خیر برکانده خواجه: انداغ بولسه ایشاک ذی الیب
 چیقیب قوشقه قوشونکلار اوی تورسون دیدی. اول کونی اوی
 نینک اورنیغه ایشاک قوش تارتیب اخشام دا یانیب کلکانده اوی
 ایشاککا رحمت اوقوب بو سنینک تعلیمینک بیلان بولدی بوکون
 امان الیب قالدیم دیدی. شویداغ قیلب بر نچه کون ایشاک
 قوش تارتی هر اخشام را اوی ایشاککا دعا قیلور ایردی. من
 سنینک تعلیمینک نینک برکاتیدین مونچه راحت را تورامن دیر
 ایردی. بر اخشام اوی ایشاککا دعالار قیلغاندا ایشاک اوز
 اوزیکا من کشیکا مصلحت کورساتامن دیب اوزوم بو مشقتکا
 قالدیم. اویغه عقل اورکاتیب انینک اورنیدا اوزوم قوش
 تارتامن دیب خفه بولوب اویغه ایتی: من بوکون خواجه م دین
 انکلادیم که خواجهم ایتارور: ایمدی اوی ایشقه یارامایدور اذی
 سویوب اوزیمیزکا لازم بولغان کوشتنی ذی الیب قالغانی ذی
 ساتالی. اوی بو سوزنی انکلاغاندا هوش کلّه سیدین کتی آه
 اوروب ایشاککا ایتی: ای رفیقیم بو توغرارا منکا هر ایش اورکاتکیل
 دیکانده ایشاک ایتی: خدمتکارلار کلکانده قویروقونک ذی کوتاریب
 سکراب یورکیل هم اوت برسه ییلدام ییلدام یکدل اول وقت سنی ساقایب
 دور دیب سویماسلار دیدی. اوی بو سوزنی انکلاب بای نینک خدمتکاری
 فاشیغه کیرکانده اورنیدین قویوب قویروقنی کوتاریب سکراب یورکالی
 توردی. خواجه اویدده اولتوروب ایشاک بیلان اوی نینک ایشی ذی
 بیلکانی اوچون فهقه بیلان کولدی.

۴۷ آدم حیوانغه برکان آزاری نینک چوچکی

اوتکان زماندا بر طاوس جفتی بیلان بر دربانینک بوییدا
 اولتوروغلوق ایرری. اولتورغان یری خوشهوا یر بولغانی برله طاوسلار
 یرتقو حیواندین قورقاج کوندوزی باشقه یرلاره یوروق طعمه
 ایستاب کیچک سی اواسیغه بارور ایرری. اواسی چونک بر درخت
 شاخیدا ایرری لیکن یرتقو حیوانلار جهتیدین خاطر جمع ایلماس
 ایرری. بر کون طعمه ایستاب یورکانده بر جزیره نی کورری اول جزیره ده
 چونک درختلار تولا و دان جیق بولغانی اوچون اندا تورماق نی
 یخششی کورری. اول جزیره ده امانلیق بولغانی اوچون اندا او
 لاب اوزون وقتغیچک تنج امان تورری.

بر کون بر اورداک الدیراب اوندلاب کلیمب طاوسلار او قیلغان
 درخت نینک استیغه توشتی آزغنه آرام الغاندین کین طاوسلار نینک
 قاشیغه باریب سلام قیلدی. طاوسلار: نمه دین قورقوب کلیمب نینک
 ریب سورری. اورداک: آدم نسلیدین قورقوب قاچیب کلیمب دیدی.
 طاوسلار ایتتی: ایمدی قورقمانک آدم لار هیچ وقت مونددا کلماس
 بیز اوزون وقت بو یرده اولتوروق اصلا بر آدم کورماروک
 ریب اورداک نینک کونکلی نی تندورری. اورداک بو سوزین اندک
 تسلی قاپیب شکر ایتتی. اندین طاوس آدم رین نمه ایشقه قورقا
 سیز بیزکا ایتیب برینک دیدی. اورداک ایتیکه من قرشومرا کوردوم که
 کوکدین بر آواز کلیمب: ای اورداک سن بنی آدم رین اوزونک نی
 ساقلاغیل چونکه آدم جنسیدین بولغان کمرسه و فاسز روز بنی
 آدم نینک اغزیدا کوشتونک مزه لیک و قاقلیق بولوب روز سنگا

معلوم بولسون که آدم لار دریا را کی بلیق لارنی حیلده بیلان توتوب
 ییدور هوادا کی اوچارایق نی اتیب اولتورادور چونک کوچلوک فیلنی
 هم توتوب انکا مینیم خواهلاغان یریکا الیب بارادور. بر نمه آدم
 قولیغه توشسه مطلق فوتولمایدور انینک اوچون بنی آدم دین
 هر وقت احتیاط قیلماق کراک دور دیدی. بو سوزنی
 انکلاغاندا اویغانیب آدم منی حیلده بیلان توتارمکی دیب
 اوچوب کتیب بر تاغقه توشتوم اندا بر یولبارس نینک اواسی بار
 ایردی انینک الیددا یولبارس نینک بر بلاسی تورغان ایردی. اول
 منی کورکانده کچیکلیکیم کا حیران قالیب مندین احوال سوردی.
 من احوالیمنی بیان قیلیب اندین جرئت قیلیب نمه اوچون
 اوانکیز نینک الیددا توراسیز دیب سوردوم. اول ایتیکه انام اوزون
 سفر کا کتیب دور کتماسده بنی آدم دین احتیاط قیلینک دیب
 منکا نصیحت قیلغان ایردی. بو کیچه توشوم دا آدم نینک صورتی نی
 کورکان من کورکان توشومنی اویلاب اولتوردوم آدم دین وفاسز
 نرسه یوق دور دیدی من ایتیم که انداغ بولغاندین کین چونک
 حیوانلار جمع بولوب اول وفاسز آدم لار نینک تولاسی نی یوقاتسه
 یلخشی ایماس مو ایدی. انداغ قیلسه لار بیز دیک کچیک عاجز
 جانورلار امان بولماسمو ایردوک دیب ایتیم. اول وقت یولبارس نینک
 بلاسی غیرت قیلیب آدم دین منی ساقلاماق اوچون منینک
 بیله باردی.

آزغنه یول مانکغاندین کین بر ایشاک قاچیب کلدی. یولبارس:
 سن قایداغ حیوان نه یردین کلدینک دیب سوردی. ایشاک ایتیکه
 ای دوستلار سیزلار کا معلوم بولسون که من حمار جنسیدین دور من
 آدم دین قاچیب کلدیم دیدی. یولبارس آدم دین نمه ایشقه
 تورقاسن؟ منی اولتورام دور دیب سوردی. ایشاک ایتیکه منی

اولتورماس لیکن منی توتوب اوچامغه مینیب یوک ارتیب خواهلا
 غان یریکا الیب بارادور. ایتیک یورماسام رحم قیلمای منکا عذاب
 قیلادور؛ من قریغاندا منی قیغچیغه ساتادور قیغچی منی اولکونچچه
 عذاب بیلان ایشلانادور انینک اوچون آدم دین قاچامان دیدی.
 یولبارس ایشاک نینک سوزیکا حیران قالیب تورغاندا الدی میزغه
 بر اط قاچیب کلدی. یولبارس: سن قایداغ حیوان کیم دین
 قاچتینک دیب سوردی. اط: من فرس جنسیدین بولوب آدم دین
 قاچتیم چونکه آدم دیکان تولا وفاسز نرسه دور دیدی. یولبارس:
 شونداغ چونک کوچلوق حیوان بولغاندین کین پوتونک بیلان
 بر تپسانک اول اولادور؛ پس نمه اوچون انینکدین قورقوب قاچتینک
 دیدی. اط قهقهه بیلان کولوب: ای پارشاه هیهات هیهات بنی
 آدمغه غالب بولالمایمن چونکه آدم منی کولاب ایباغلاریمنی
 باغلاب اوچامغه ایکار توتوب اغزیمغه یوکان سالیب منکا مینیب
 هم یوک ارتیب خواهلاغان یرکا الیب بارادور من قریغاندا نوقانچی
 و یا قلندارکا ساتادور؛ اولار منکا یمنی آز بریب اولکونچچه ایشلا
 تادور. یولبارس اظدین سوردیکه آدم نی نه یرره قویوب کلدینک؟
 اط: من انی دانکده قویوب کلدیم، اول کینیم دین کلادور دیب کتی.
 اندین بر تیوه اوچراری یولبارس: سنکا نمه بولدی نه یررین
 قاچیب کلدینک دیب سوردی. تیوه ایتیکه ای وحشیلار نینک
 پادشاهی من آدم دین قاچیب کلدیم. یولبارس: سن شونداغ
 یوغان حیوان بولغان دین کین آدم دین نمه ایشقه قاچاسن
 پوتونک برله انی بر تپسانک اولادور ایماسمو دیب ایتی. تیوه ایتیکه.
 سیزکا معلوم بولسون که اولوم دین باشقه هیچ نرسه آدمغه غالب
 بولمايدور؛ اول منی حیلده برله توتوب بوردوم دین تیشیب بوده
 ارتکوزوب اوستوم کا اغیر یوک قویوب شهر دین شهرکا الیب باریب

یوک توشاتارور من قریغاندا قصابغه ساتیب منی بوغوزلاب کوشتمومنی
 ییدور. آرم زحمتیدین چونکراف زحمت کورمادیم. یولبارس تیوه کا
 ایتتی: من آرم کا شونداغ قیلامن که سونکاک لاریننی اتتی بیلان
 یوتامن. تیوه ایتتی من سیزنینک اوچون قورقامن ای سلطانیم
 چونکه آرم دیکان چونک حیلله کر ایکان دیدی.

یولبارس تیوه بیلان سوزلاشیب تورغاندا قیسقه بویلوک نازوک
 قری بر فرسه کلیب برنچه تخته لار کوتاریب یولبارسغه تعظیم
 قیلیب: سلام ای اولوغ پارشاهیم سیزنی کورکالی ارزو قیلیب
 کلدیم سیزین باشقه یقین بر یاری برکوچوم یوق دور دیب
 مینک تعظیم بیلان یولبارس نینک الیدیدا توردی. یولبارس: کیم
 دین قورقاسن سندیک یومشاق سوزلوک کمرسه هیچ وقت کورمادیم
 دیدی. اول قری نرسه ایتیکه بنی آرم نینک بریدین عرض شکایت
 قیلغالی کلدیم چونکه آدم منکا ظلم قیلیب دور حقیمنی بر
 مایدور دیدی. یولبارس ایتتی: بو کیچه اول ظالمین انتقام
 الماغونچه کتمایمن دیدی. ینه ایتتی: قورقمانک سن ضعیف نینک
 حقی نی الیب برماکونچه آرام المایمن. ایمدی نه یرکا باراسن!
 دیدی. اول قری نرسه ایتیکه ای پارشاهیم من سیزنینک وریرینکیز
 بارس نینک قاشیغه بارامن بارس بو یرراکی آرم لار منی ایاغ تکیکا
 باسقانی نی انکلاب قیچقیردی. آدم اچالمایدورغان بر صندوق
 بیوروب دور بو تخته لار اول صندوق اوچون دور دیدی. یولبارس
 ایتتی: بو تخته لارین اول منکا بر صندوق یاساب برینک اندین
 کین انکا یاساب برینک دیدی. اول نرسه یاساب برای دیب بر
 صندوق یاساب تمورچنمبر بیلان میخلاب محکم قیلیب یولبارس
 نینک الیدیدا قویوب: کهرینک ای سلطانیم دیدی. یولبارس
 صدک و غمه کیردی. کیرکان زمان اول قری صندوق نینک اغزیننی

اینتیب محکم قیلدی. یولبارس: ای اوستام اچیب منی چیقارینک دیدی. اول قری نرسه: هیهات هیهات ایمدی سیز نینک بو قچقیر غافینکیز نینک هیچ فائدهسی یوق، ایمدی قوتولمایسیر سیز همه حیوانلار نینک یمانراقی روز سیز دیدی. یولبارس سورریکه سن شونچه قاتیقلیق منکا نمه اوچون قیلاسین؟ اول قری نرسه: سیز قورقان نرسه کا توشته نینکیز ریب صندوقنی یولبارس بیلان اییب کتی. من بو ایشنی کورروب اول قری نرسه آرم ایکانی نی بیلدیم تولا قورقوب بو یرکا قاچیب کلدیم ریب اورداک ایتی. طاوس اورداک نینک بو سوزینی انکلاب ایتی: ای ارش ایمدی قورقمانک بو یرکا آرم کلدمایدور دیدی. شبو سوزنی دیکان همان در کیک کلیم اولارغه سلام اینتیب مونداغ اوبدان جزیره هیچ وقت کورماریم سیزلار بیله بر تورروب کون اوتکارالی دیدی. اولار بر کون سوزلاشیب موندکداشیب تورغاندا دریادین بر کمه کلیم جزیره کا چیقتی کمه را کی لار جزیره کا توشکانده طاوس قچقیریب هواغه اولاب کتی. کیک هم سکراب قویوب قاچیب کتی. اورداک بیچاره کمه را کی لار نینک قولیغه توشتی اندین طاوس بیلان کیک بر یرکا کلیم کیک اورداک اوچون ماتم توتی.

۴۸ بوری بیلان تولکی نینک چوچکی.

اوتکان زماندا بر بوری و بر تولکی بر بری بیلان دوست بولوب بر یرده تورریلار. بوری اوزینی چونک توتوب تولکی نی بر خدمتکار دیک کورروب ظلم قیلدی. بر کون تولکی بوریکا ایتی: بو خویونک نی تاشلاغیل یوغانلیق قیلماغیل شبو خویونک بیلان تورسانک حق تعالی نینک غضبی سنکا کلارور. بر آرم اوغلی سنکا غالب کلادور

چونکه آرم دیکان نهایت حیلده کر بر نرسه روز. هواداکی اوچار
لیقنی دریااکی بلیقلارنی حیلده بیلان توتارور چونک تاغلارنی
کسیب تاشنی الیب باریب خواهلاغان یرکا تاغدیک ایکیز عمارت لار
یاسایدور. انصاف قیلیب بو یمانلیقینکدین یانغیل دیب نصیحت
قیلدی. بوری بو سوزدین تولکیکا اچیغلانیب انی بر مشتلاری
تولکی هوشیدین کتیب یاتیب قالدی. هوشیغه کلکانده بوری نینک
یوزیکا قایللاب کولوب عذر ایتیب: ینه مونداغ اویان کب قیلمایم
توبه قیلدیم دیدی. بوری ایتیکه منکا ینه شونداغ بیهوره سوز
قیلمانک دیدی. تولکی ایتیکه بر مرتبه طبعینینکیزی چیککانیم
برله ینه سنینک اطاعتینکدین چیقمایم چونکه حکمالار ایتیب
دور میش: سندی سوزماغان سوزکا جواب برماکیل. بوری کولوب
اچیغیدین توختاری. لیکن تولکی کونکلیده ایتی بر ایش قیلغوم
دور دیب اویلاب توروب ایتیکه تکبرلوکی قاتیقلیقی هر قایداغ
بولسه انی هلاک قیلادور، ایمدی وقت تاپیب بو ظالمنی یوقاتمق
منکا کراک دور دیب حیلده برله بوریکا تعظیم قیلیب انی الدادی.
تولکی شو خیال بیلان فرصت ایستاکانده بر کون بر باغ نینک
تامیده بر توشوکنی کوردی. خیال قیلدیکه البته آرم لار بو
توشوکنی بیهوده قویماغان دورلار البته بر حیلده سی بولسه کراک
دیب اهسته توشوک اغزیغه باریب قایللاسه کورریکه توشوک نینک اول
طرفدا حیوان توتارورغان بر اورا کورلاب قویوب دورلار. تولکی اوراغه
توشماکانیکا خوش بولوب بو اوراغه روشمنیمنی توشوروروم اندین
اوزوم آرام تاپامن دیب اویلاری. اندین بوری قاشیغه باریب ای
خواجهم بر یرده بر باغقه کیرکالی مشقت سز بر یول تاپیب
دورمن دیب مینک حیلده برله بورینی اول توشوک نینک اغزیغه الیب
باردی. بوری حرصلیق دین هیچ خیال قیلما ی بیلدام توشوک دین

کیریب حاضر اوراغه توشتی. اورا حیران بولوب یغلاب تورغاندا
 تولکی یقین باریب اوراغه قایلاب یغلاری. بوری اچیغلاب منکا
 رحم قیلیم یغلام سن یا که خوش بولوب یغلام سن دیدی.
 تولکی: سن موندین ایلکاری توشماکانینکا یغلام سن و سن
 موندین ایلکاری سلامت یورکانینکا یغلام سن دیدی. بوری ایتی:
 ای رحم سز وفاسز یولداشیم ایمدی من سنینک قولونکدا دور من
 ایمدی انام قاشیغه باریب احوالیم فی ایتقیل اول منی قوتقازغالی
 بر حیلده تاپارمکی. تولکی ایتی: ای احمق بوری اوراغه توشکاندین
 کین موندین چیقماقینک ممکن ایماس. اول وقت بوری ینده یغلاب:
 ای امراف اداشیم ایمدی بیلامن که سن مندین قورقاج منی بو
 اوراغه توشورونک ایمدی منکا یارلیق بویب گناهیم رین اوتکیل
 توبه قیلیم ریب یالبارری. تولکی ایتیکه من سنکا شونچه
 وقت خدمت قیلغان من اول وقت توبه قیلسانک بولور ایدی
 حاضر قی توبه نک خلاصلیقینک اوچون بولور ایمدی اوراغه
 توشتونک اندا قالاسن سنینک اوز یمانلیقینک اوچون هیچ بر
 دوستونک یوقدور ایمدی مندین هم امیدینک فی اوزکیل دیدی.
 بوری ینده ایتی: ای دوستوم منکا حالا عداوت کوزیده باقما مرحمت
 قیلیم خلاصلیق یولوم فی تاپغیل.

تولکی بوریکا ایتی: ای قباحتملیق بوری سنینک یمان نیتینک
 قارچیغه ککلیککا قیلغانغه اوخشایدور. بوری ایتی: اول قایداغ بولدی
 منکا ایتقیل تولکی حکایت قیلدیکه بر قارچیغه بر کون بر
 ککلیک فی توتقان ایردی. ییمن ریب تورغاندا ککلیک قاچیب
 تاشلار اراسیغه کیریب کتی. قارچیغه تاشلار یانیدا توروب ایتی:
 ای احمق ککلیل من سنی عاجز ریب مرحمت قیلیم بر نچه
 میوه تاپیب سنکا کلتورسام سن قورقوب قاچتینک؛ ایمدی چیقیب

میوه دین یکیل دیدی. ککلیک قارچیغه نینک سوزیکا پوتوب چیقتی
 قارچیغه انی قوتوب دیدی. تولکی بوریکا ینه ایتی: سنینک ایشینک
 اول قارچیغه نینک کی کا اوخشایدور اندین تولکی اورانینک چورسیدا
 سکراب یوروب کولوب بورینی زانکلا قیلدی تولکی اورا چوره
 سیده اویناب تورغاندا قویروقی اورانینک لبیکا یتی. بوری بر
 سکراب قویروقی تیشلاب تولکی نی تارتیب اوراغه الدی. اندین
 بوری تولکیکا ایتیکه ای رحم سز تولکی ایمدی قولومغه
 توشکاندین کین سنکا عذاب قیلدیب سنی اولتورامن. تولکی بوریکا
 ایتی: ای عاقل رانا بوری منی اولتورماسدا سوزوم کا قولاق
 سالغیل اندین نمه قیلسانک قیل دیدی. من سنینک توبه
 قیلغانینک نی انکلاب سنی قوتقارماق اوچون قویروقوم نی
 سنکا سوندوم قویروقوم نی تیشلاب چیقسون دیسام سن منی
 تارتیب الدینک؛ ایمدی سن منی اوچانکغه ایب تورغیل من
 سکراب چیقماق کین قویروقوم بیلان سنی چیقماق. بوری ایتیکه من
 سنینک سوزونککا ایشانمایمن بلا ایچیده تورغان نینک سوزیکا
 ایشانکالی بولمایدور. تولکی ایتی: ایمدی تولا سوز قیلمانک
 منی کوتارینک من چیقیب سنی قوتقارای. بوری انی کوتاردی و
 تولکی سکراب اورادین چیقتی. اندین بوری: ای ارشیم ایمدی
 حیال قیلماق منی چیقارغیل دیدی. تولکی: توبه ینک نی سیناب
 باقماق اوچون اوراغه توشتموم: سن یالغان توبه قیلدیب منی اولتور
 ماکیچی بولغانینک نی بیلدیم؛ ایمدی هرکز سنی قوتقارمایمن
 دیدی. بوری هر قانچه یالباریب احسان قیلانم ریکانی برله
 هیچ فائده سی بولمادی. تولکی ایتیکه سنینک احسانینک یلان
 نینک احسانیه اوخشاش روز. بر وقت بر یلان روشمنیدین قاچیب
 بر ارم کا اوچرادی اول آرم نمه ایشقه قاچاسن ریسه یلان ایتی: بر

دوشمندیڭ قاجتیم منكا پناه بېرساڭك سنكا احسان قىلامن
 دیدى. اول آدم رحم قىلىپ يىلاننى قوينىغە الدى يىلان نىڭ
 دوشمىنى اوتوب كىتكەندىن كىن اول آدم: من سنى قوتقازدىم
 سن منكا نىمە احسان بېراسن دىپ سوردى. يىلان ايتتى: قايسى
 يېرىڭنى چىقارشىمىنى خواھلايسن مەنىڭ قىلادورغان احسانىم
 چاقماق دور دىپ اول آدمنى چاقىپ اولتوردى. تولكى بو سورنى
 قىلىپ نورغاندا باغ نىڭ ايكاسى چىقتى. تولكى قاچىپ كىتى
 بورىنى قاش بىرلە اوروب اولتوردى.

۴۹ بوران بىلان افتاب نىڭ بەختى.

بوران بىلان افتاب بر كون كب تلاشىپ توردى. هر برى
 ايتتى: من سەندىن كوچلوق. آخرى سوزىنى بو ير كا توختايب
 ايتتىكى ايكىمىز امتحان قىلالى دىپ تاشقارى چىقىپ جوبالىق
 بر آدمنى كوروب: قايسىمىز جوبانى سالدورالسىە اول كوچلوق
 بولور دىپ ايتتى. بوران اول انىڭ اوستىكا كىدى. كوچر نىڭ
 بارىچە قوتتى تاشلادى. اول آدم: سوغاق بولوب دور خدایا
 شكر اوستوم دەه جوبا بار دىپ سوغاق بولغان سارى جوبانى
 چىنكراق يور كادى. پس بوران بر نىمە قىلامادى. اندىن افتاب
 كلىپ ايتتىكىنى سالدى. اول آدم: بوران توختادى ايمدى ايتتىق
 بولدى اوخشایدور دىپ جوبانى آهسته آهسته اچتى. ايتتىق بولغان

ساری جوانی سالی. پس افتاب کوچلوق چیققی.

۵۰ محبت نینک منالی.

بر یرده بر مونچه دوبه لانگان اسباب لار بار ایردی
اسباب لار اراسیدا بر پارچه تمور هم بار ایردی همه اسباب لار
ایک چیرایلیق یخشی ایردی. اما تمور اولار نینک اراسیدا
قوپال سرت و قرا توردی. اسباب لار ایتیلار که بیکار قرا
سرت تمور نه ایشقه بیز نینک آرامیزغه توشوب دور؟ بیز
انکا یخشی تربیت قیلیب اوزومیزدیک یخشی اسباب قیلالی
دیب مصلحت قیلیمشتیلار. اول پالتو قوپوب: ایتیک بسیم بیلان
انی اونکلاب قویای دیب تمورنی برنچه سوقتی. لیکن پالتو
نینک بسی کنیکا یانیب اوتماس بولوب قالدی. ارّه قوپوب
انچنان ارّه داب باقتی. ارّه نینک همه تیشلاری سینیب اوتماس
بولوب قالدی. اول وقت بولقا قوپوب: سیزلار بیلاما سیزلار
منکا قویونکلار منانی اونکلاب قویای دیب بر ایکی سوقوب
سافیدین سینیب کتی. اول وقت اوت یالقینی کلیب من هم بر
ایش قیلیب باقای دیب ایی. اسباب لار زانکلا قیلیب: بیزلار
هیچ نه قیلالمادوق سن نه قیلالور سن دیب ایتیمشتیلار.
اوت یالقینی: هر قایداغ بولسه برایش قیلیب باقای دیب تمور

اوستيكا يالقيني نى تاشلادى. اول تمور قىزىب چوغ بولدى
 بارا بارا سوزولوب سوديك بولوب ايرىب يانيداكى بر قالبيغه
 قويولوب اوبدان بر اسباب بولدى. پالتو بولقا اره قاتىغلىق
 برله بر نعه قىلامادى ليكن اوت يالقيني تمورنى آهسته آهسته
 ايسيتىب ايريتىب يىخشى بر اسباب قىلدى. محبت نىنك ايشى
 شونداغ دور.

۵۱. احمق نىنك چوچكى.

ايدىكارى كى زماندا بر احمق بار ايكان. اول احمق بر
 خاتون ايب دور. اول خاتونى: منكا بازاردين ايشك كوشت
 ايب كليپ بر كين ديب دور. اول احمق: من بازارغه بارغونچه
 ليك ايشك نى اونوتوب قالور من ديب دور. اول احمق نىنك
 خاتونى بازارغه بارغونچه ليك ايشك ايشك ديب بارغين ديب
 دور. اول احمق بازارغه بازارغونچه: ايشك ايشك ديب كتيب
 بارسه يولدا بر اوستانك اوچراب دور. اول اوستانكدين
 اوتكونچه ليك اول احمق ايشك نى اونوتوب قالىب اوستانك نىنك
 اياغىغه يوقاريسىغه يوكوروب يوروب دور بازارغه بارادورغان
 آدم لار: نعه بولدى اوستانكده بر نعه نك اقيب كتى موديب
 سوراب ايردىلار. اول احمق: كچيك كنه بر نعه م اقيب كتيب

دور دیدی. آدم لار قانچدراق بار ایردی دیسه کچیک کینه
 بار ایردی دیدی. بر چارچکه بار ایردی مو دیسه یوق دیدی.
 یریم چارچکه بار مو دیسه یوق دیدی ایشکچه بار مو دیسه هه
 ایشک ایشک دیب کئی. ایشک ایشک دیب کتیب بارسه
 بر بای نورغون خرمان طیّار قیلغان ایکان. قاشیدین قارلاب:
 ایشک ایشک دیب اوتوب کتیب بارسه بای: شوچه خرمان نی
 طیّار قیلسام سن منی زانکلا قیلیب شوچه چچ قیلغان
 بغدادیم نی ایشک دیر سن مو دیب بر مونچه تیاق اوروب
 بری مینک بولغای دیب کتکین دیب یولغه سالیب قویدی.
 اول احمق: بری مینک بولغای بری مینک بولغای دیب کتیب
 بارسه بر آدم نینک بر قوی قورتلاب قالغان ایکان. قوی
 نینک قورتی نی ایب اتسه اول احمق قویغه قارلاب اوتوب
 کتیب باریب: بری مینک بولغای بری مینک بولغای دیسه
 اول آدم: من بو قویوم نینک قورتی نی ایب توکاتالما ی تورسام
 سن منی زانکلا قیلیب بری مینک بولغای دیب مانکام سن
 دیب اول آدم نی بر مونچه تیاق اوروب: اوسول اویناب
 کتکین دیدی. اول احمق اوسول اویناب کتیب بارسه بر
 پاوان: بر کیک نی اتای دیب توروب دور اول احمق اوسول
 اویناب کلیب کیک نی قاچوروب دور اول پاوان بر مونچه

تياق اوروب: اورمالاب کتکين ديب يولغه سالدی. اول احمق
 اورمالاب کتیب باریب بر قاوغونچی نینک قاوغونلوق نینک
 چوناکیکا کیردی اول قاوغونچی قاوغونلوققه قارلاسه بر آدم
 قاوغونلوق نینک چوناکیده اورمالاب کتیب بارادور. قاوغونچی
 توتوب ایب بر مونچه تياق اوروب ایکان. احمق اولوب
 قالدی قاوغونچی احمق نینک اولوکی نی بر ایشاک کا تانکیب
 هیداب آئی. ایشاک احمق نینک اولوکی نی ایب باریب
 بالدورقی اورغان بای نینک خرمانیغه کیریب بغدادی یکالی
 توردی. بای کلیب ایشاکینک نی نعه ایشقه توسمایسن ديب
 آری برله احمق نینک اولوکی نی برنی اورسه احمق نینک اولوکی
 ایشاکدین یقیلیب توشوب کب قیلما یائی. احمق نینک بر
 اناسی بار ایکان انکلاب کلیب: بلام نی اولتوروب سن پادشاهغه
 عرض قیلامن ديب دیسه اول بای قورقوب همه بغدادی یرزهین
 حویلی حرم لارینی احمق نینک اناسیغه مهور باستوروب بردی.

۵۲ پادشاه نینک سوالی .

بر پادشاه تمام یورت خلق لاریغه ندا قیلدوردیکه منینک
 تورت سوالیم بار؛ هر کیم جواب تاپسه انکا چونک انعام
 برامن. بر کون پادشاه نینک سوال لارینی انکلا ی ديب بر

کشی کادی. پادشاه سوال قیلیب ایّی:

همه دین اغیر نمه دور؟

همه دین یتیک نمه دور؟

همه دین تاتلیق نمه دور؟

همه دین سمیز نمه دور؟

اول آدم: ترسراک سوالغه جواب تاپغان من مونکا هم تاپای

دیب همه دین اغیر تموردور، همه دین یتیک پاخته دور، همه دین

تاتلیق عسل دور، همه دین سمیز مسکه دور دیدی. پادشاه

درغضب بولوب: هیچ جوابینک درست ایماس دیب اول

آدم نی هیداب چیقاردی. اول آدم خجالت بولوب اوییکا

یاندی و همه آدم لار انی زانکلا قیلدی لار.

لیکن اول آدم نینک دانا بر قیزی بار ایردی. اول قیز:

پادشاه نینک سوالیغه من جواب تاپای دیب پادشاه نینک قاشیغه

باریب سوالیغه جواب بریب ایّی:

همه دین اغیر غم غصه دور،

همه دین یتیک آدم نینک خیالی دور،

همه دین تاتلیق اویقودور،

همه دین سمیز زمین دور.

پادشاه شونی انکلاب خوش بولوب: ای بلام راست

جواب تاپتینک دیب ایتیپ چونک انعام بریب انی یاندوردی.

۵۳ ییخشی خدمت قیلغان بلانینک حکایه سی.

بر وقت بر دوکاندار سوداگر کشیکا خدمت قیلا دورغان بر
 یاش اوغول بلا لازم ایردی. اینک اوچون: خدمت قیلا دورغان
 بر بلا لازم دیب بر تخته غه پتوب دوکانی نینک
 الیددا اسیب قویدی. یونس آخوند دیکان بر بلا
 خدمت قیلا دورغان بولوب کلدی. بای انی دوکان نینک
 اوستیداکی بالا خانه غه ایش قیلغالی چیقاردی. اندا کهنه میخ
 لار و تاتلانغان پارچه تمورلاری بار بر صندوق بار ایردی.
 بای: بولار نینک بولادورغانی نی بر طرف بولمایدورغانی نی
 بر طرف قیلیب ایلغاب قویونک دیب بیوردی. بالا خانه غه
 یاروغ آز کیردی بولونک لاردا اورماچوک تورلاری بار ایردی.
 سیچقانلار هم اندا یورور ایردی. یونس نینک قورقوسی کلدی.
 ایش قیلغالی توردی لیکن پات زیریکیب کتیپ دوکانغه
 توشتی. بای انی کورکانده: ایش نی توکاتینکیز مو دیب
 سوردی. یونس ایچی: صندوقدا بار نرسه لار هیچ نمه کا
 یارامایدور انداغ ایشلارغه خوشوم مو یوق دیدی. اخشام
 بولغاندا بای یونسکا بر کونلوك پُلی بیلان جواب بریب

انی چیقاردی.

ایرتەسی اول تخته ینە دوکان ینک الیداسیغلیق ایردی.
 ینە بر بلا: خدمت قیلای دیب کلدی. بای انی هم شول
 ایشنی قیلغالی بالا خانەغە چیقاردی. اول بلا هم ایشدین
 زیریکیب کتیب اخشام بولغاندا جواب الیب کتی. شونداغ
 نولا بلالار کلیب بر کون ایش قیلیب زیریکیب قالیب
 یانیب کتیلار. اینک اوچون اول تخته اوزون وقتفچه بر
 کون یوق ینە بر کون اسیغلیق ایردی. دوکان ینک الیدین
 اوتکان خلق: بو بایغە یارایدورغان بلا چان تاپیلور ایکان
 دیب کولار ایردی.

آخری هارون آخوند دیکان بر بلا: ایش قیلای دیب
 کلدی. بای انی هم بالاخانەدا اول صندوقداکی نرسە
 لارنی ایلناغالی سالدی. هارون آخوند ایش قیلیب توروب
 غذا یکان وقتیدین باشقە تمام کون زیریکمای ایش قیلیب
 اخشام غچە همەسی نی توکاتیب بولدی. اندین بای ینک
 قشیغە کیریب: ایشنی توکاتیب بولدوم صندوق ینک
 ایچیدین بو چیقتی دیب بای ینک قولیغە بر طلانی
 بردی. بای طلانی الیب هارونغە: اویکا باریب ایرتە ینە
 کلینک دیدی.

هارون آخوند گتکانده: قیلغان ایشنی کورای دیب بای بالا
 خانه غه چیتی کوردیکه همه ایشنی ترتیب بیلان قیلیب
 ایردی. هر نرسه نی اوز قطاریدا شوینه بیلان چیکیب
 یارایدورغانی نی باشقه یارامایدورغانی نی باشقه قیلیب قویغان
 ایردی. بای شونی کورکانده: منکا لازم بلانی ایمدی تاپتیم
 اول هم رواجلیق برایش تاپیب دور دیب ایی.
 اول کوندین کین مذکور تخته ینه پیدا بولمادی. هارون
 آخوند اوزون وقتغچه بایغه اوبدان خدمت قیلیب آخر
 اینک بیلان شریک بولدی.

۵۴ ایشنی رواج تاپیغان بر آدم نینک حکایه سی.

بر کشی کچیک وقتیدا تولا کمبغل ایردی لیکن بارابارا
 نهایت بای بولوب کئی. بر کون اینکدین بر آدم سوردیکه
 سیز کچیک وقتینکیزدا انداغ کمبغل بولغاندین کین قانداغ
 قیلیب شونچه بای بولدینکیز؟ بای ایی: کچیک وقتیدا دادام
 منکانصیحت قیلیب ایتور ایردیکه پل تاغاسدا چرخ قیلمانک
 ایشینک نی قیلیب بولماغونچه اوینامانک بر ساعتلیق ایشینک
 بولسه انی بر ساعتدا قیلیب بولونک اندین اویناسانک
 اوینارسن دیب ایتور ایردی. من دادام نینک شو نصیحت لاریکا

اطاعت قیلیب بای بولدوم دیدی.

۵۵ کمبغل لایق و بایلیق.

بر کمبغل تول خاتون موسی آخوند اتلیق بلاسی بیلان
 کچیک کینه بر اویده اولتور و غلوق ایردی. بر کون بلا آچ
 قالیب نان اوچون یغلادی. اناسی همم آچ قالغان ایردی و
 اویده یگولوک هیچ نرسه سی یوق ایردی. بلاسی هر کیز
 یغلاماقدین توختامادی. اناسی قایداغ قیلای دیب حیران
 بولوب تورغاندا کوزلاری اوی نینک بر بولونکیداکی یارغو
 چاققه توشتی ایچیده اوند نینک یوقی بارمکی دیب قایلایب
 باقسه آزغنه اون تاپیب شونینکدین کچیک کینه بر نان ایتیب
 اوچاقد ایشوردی. موسی آخوند شونی کور کاندہ : نان بولادور
 دیب یغلاماقدین توختادی. نان پشقاندا بای بلالاری ییدورغان
 حلوادین تاتلیق ایکان دیب یدی.

موسی آخوند نینک یگولوکی آز بولغان برله اوزی پات
 اوسوب قوتلیک بولدی. اویسکا یقین چونک بر عالم اولتور و غلوق
 ایردی. اول موسی آخوند نینک عقل هوشیارلیقنی کوروب
 انی اوقوتور ایردی. موسی آخوند اوقوشنی پات اور کانیب
 بر مدرسه کا خطلاندى.

اول مدرسه ده بر بای کشی نینک اوغلی هم او قور ایردی.
 اتاسی چونک بای بولغان او چون اول بلا تکبرلو کده قالغان
 بلالاردین اوزی نی چونک بیلادی. موسی آخوند نینک کیمی
 پاکیزه بولغانی برله یاماق ایردی. اینک او چون بای نینک اوغلی
 انکا موسی یاماق دیب لقب قویدی. موسی آخوند کمبغل
 کورونکانی برله بعضی ایشدا هم سبق لاریدین بایراق ایردی
 چونکه اول یواش و خداغه ایشانادورغان کونکلی توز و صاف
 بر بلا ایردی. انداغ ایشلار بایلیقدین رواجلیق دور.

بر کون بای نینک اوغلی بلالارغه برکالی یمیش الفاج
 کلکان ایردی. همه بلالارغه اولاشتوروب بردی لیکن موسی
 آخوندغه هیچ نرسه برمادی. اول نریراق توروب قایلادی.
 یمیش تو کو کاده بای نینک اوغلی یمیش یورکا کان کاغذنی موسی
 آخوندغه تاشلاب: بو سنینک حصه نک دور دیب انی زانکلا
 قیلیب کولدی.

القصة موسی آخوند چونکراق مدرسه کا خطالایب بر
 نچه زمان مشقت تارتیب اوقوب توروب آخر چونک عالم
 بولوب منصب تاپیب عزتلیک بولدی. لیکن بای نینک اوغلی
 بوزوغچیلیق قیلیب کمبغل بولوب کتی.

اوزون وقت دین کین بای نینک اوغلی بر کون موسی آخوندانی

آخوندنی تونوماي انينكدین پل تیلادی موسی آخوندانی حاضر
 تونوب: منی تونومسینز دیب سوردی. بای نینک اوغلی: یوق
 من سیزلارنی هیچ وقت کورکان ایماس دیدی موسی آخوند
 ایی: موسی یاماقنی تونومامسینز دیب سورسه بای نینک
 اوغلی انی تونوب تولا خجالت بولوب کتکالی قویتی. موسی
 آخوندانی ققیریب قورقمانک من سیزدین خفه بولمادیم خدا
 منکا مرحمت قیلغاندیک سیزکا مرحمت قیلغوم بار دیب انکا
 ایش تاپتوروب اول کوندین تارتیب پرورش قیلدی.

۵۶ قارلوغاج.

سارا خان دیکان بر قیز بلا ایرته یازدا هوا اوچوق
 بر کونی سجر قوپوب حویللیغه چیقان ایردی. اویناب
 یورسه آسماندین ویت ویت ویدیویت دیب آواز انکلاندی.
 سارا خان توختاب توروب قولی نی پشانده سیغه قویوب آسمانغه
 باقیم بر نچه قارلوغاج نینک اوچوب یورکانی نی کوردی.
 ساراخان یوکوروب اویکا کیریپ: وای انام انام کلیب دور
 قارلوغاج کلیب دور دیب تاوالادی.

اناسی: نه کا تاوالایسینز قرا قوش کلدی مکی دیب
 خیال قیلدیم دیکاج بلاسی بیلان حویللیغه چیقتی. قارلوغاجنی

ڪور ڪانده اول هم خوش بولوب: ايمدی ياز بولدی
 دیدی. اش وقتیده داداسی اویکا کیر ڪانده سارا خان انکا
 هم: قارلوغاچ کلب دور ديب ایتی: اول بلاسی نی سینا
 ماق اوچون ایتی: قارلوغاچ باشقه یورت دین یانیب کلاماب
 دور بلکه اولار نینک بعضی سی قیشدا دریانینک تکیداکی
 لای نینک ایچیده بعضی سی باشقه پاتیق یرلارده یاتیب
 اوخلاب دور دیدی. سارا خان شونی انکلاغاندا یغلاغالی
 توروب ایتی: منی مکتبده اوقوتادورغان معلمه خانیم هیچ وقت
 یالغان ایتمایدور اول ایتیب دور که قارلوغاچ کوزده هندستانغه
 باریب ایرته یازدا یانیب کلا دور دیدی. داداسی هم شونی
 بیلدی لیکن بلام مکتبده اور کانکائی نی یادیدا ساتلاب
 دور مکی ديب سیناب کورای ديب ایردی. اندین بلاسی
 نینک یوزینی سیلاب: یازدا قارلوغاچیدین هم بر نمه اور
 کانکایسیر دیدی.

ایرته سی ایکی قارلوغاچ تونکلو کدین کیریب سارا خان
 اولتورغان اوی نینک بر جا که سیده اوالاغالی باشلادی. بر
 هفته اوتماسده اواسی نی یامبو صورتیده قیلیب پوتکوزوب
 بولوب ایردی. بر نیچه کوندین کین سارا خان قایلاسه اوادا
 بش اق کچیک تخوم نی کوردی. اولار نینک اوستیده قارلوغاچ نینک

تیشی سی هیچ یرکا بارمای ایکی هفته غچه باسیب
 یائی. اندین تخوم لار نینک هر بریدین کچیک بر بلا چیتی.
 اعدی اودا تولا خوشلوق بولدی. بلالار همیشه ساراب
 توردی اتا اناسی تمام کون راحت المای چیقیب کیریب
 اوچوب یورور ایردی. نمه کا شونداغ تولا حرکت قیلغانی نی
 سارا خان اول او قمادی. کین کوردیکه قارلوغاج اواسیغه یانیب
 کلکانده بلالاری ساراشیب تومشوق لارینی اچیشیب اتا
 اناسی کلتور کان طعمه سی نی الور ایردی لار اول وقت قارلوغاج
 پشه چیبین و انداغ نرسه لار توتوب یب تیریکیچلیک
 قیلادور دیب سارا خان مکتبده او قوغانی نی یاد قیلدی.
 قارلوغاج نینک بلالاری پات اوسوب چونک بولدی لار.
 چونک بولغاندا اواسیدین چیقیب اتا اناسیغه ایرکاشیب اوچماق نی
 و طعمه تاپیب توتماق نی اور کانور ایردی. ساراغانی سارا خانغه
 تولا خوش کلدی: برکیچه توشادیکه اوزی قناتلیق بولوب
 قارلوغاج لار بیلان اوچوب یورور ایردی. پات هاریب
 قالیب بیله بارالمای یرکا توشوب کتیب قورقوب
 یغلاب اویغاندی.

یاز وقت اوئی کوز بولدی. قارلوغاج نینک بلالاری اتا
 اناسیدیک چونک بولوب اوچوب یورور ایردی. بر کون سحر

وقتیدا داداسی سارا خاننی او یغاتیب: قارلوغاج جمع بولوب
 کتکالی توروب دور قوپونک چیقیب کورالی دیدی. سارا
 خان حاضر قوپوب چیقیب دریا طرفیکا قایلاپ قارلوغاج نینک جمع
 بولوب کتکانی نی کوردی. اولار ویت ویت ویت دیب کون
 یوروش طرفیکا اوچوب کتیب کورونمای قالدیلار.

سارا خان ینه اوخلاب قالیب توشادیکه هندستاندا بر بلا
 اناسی نینک اوی الیدا توروب قارلوغاج نینک کلکانی نی
 کوروب توروب دور. ساراغانی نی انکلاب خوشلوقدین قرا
 قول لارینی چواک چالیب: هارماسه لار شمال طرفدین تنج امان
 کلدیلار مو دیب ایی.

۵۷ تمثیل سوزلار.

قول یتماکان شافتول اچیق.

تاما تاما کول بولادور.

یلان اوزوم اگرو ایماس توشوکوم اگرو دیدور.

یخشی کب تاشنی یارادور.

یلان نینک تیلی یومشاق زهری بار.

یمان اینک اولماکونچه سوتلوك اتاعاس.

قارغه ککلیک نی دورایمن دیب اور مانکیشی نی اونوتی.

توخی نینک توشیکا تریق کیریپ دور.
 دوست یغلاتور دوشمن کولدورور.
 پادشاه کدا بولسه پادشاهلیقی نی قویماس
 کدا پادشاه بولسه کدالیقی نی قویماس.
 بازاردا مینک کشی کونکلده بر کشی.

۵۸ امیر نینک سوالی.

بالستان نینک امیری احمد التریک بر کون تختیغه اولتوروب یورتی
 نینک همه علمالارینی اوز الدیغه ییغدوروب ایردی. لشکرلاری
 نینک سرداری حسن بر نچه کون ایلکاری اُرستان نینک اشراف
 اکبرلارینی اسیر قیلیپ امیرکا کاتورکان ایردی. اول ظالم
 اسیرلارنی هم چیرلاتیب اوز الدیغه قول پوتلارینی زنجیردا
 باغلاغلیق تورغوزدورغان ایردی. اسیرلار نینک اراسیدا اُرستان
 نینک پادشاهی نینک اوغلی هم بار ایردی. همه سی قورقونج و
 تیراک بیلان امیر نینک قاشیدا توردیلار.

امیر سوز باشلاب اییی: منینک بر سوالیم بار دور. قسم
 لان بیان قیلامن که هر کیم سوالیم غه توز جواب برسه
 الینغان شهر نینک پادشاهلیقی نی انکا برامن. ای علمالار
 لاردین سورامن لیکن هر کیم بولسه توز جواب برسه

اُرستان نینک پادشاهی اول بولغای. بر سوز برله منکا
 جواب برینکلار: یر یوزیده همه دین کچیک و همه دین اولوغ
 ننه دور؟ اوزی بر زره دیک کچیک و هم چاغلا یا لماغودیک
 چونک دور. یر یوزیداکي همه دین چونک دولت و همه دین
 چونک خطر دور. نازوک کلدین باسیلا دور لیکن اوزی
 چونک اوتنی جنکل لار شهر لار و آدم لارنی باسیب خراب
 فیلا دور. بر کون کچیک یولدوزغه اوخشايدور ینه بر کون
 تاشدیک قاتیق دور. چوره لارینکیزده بار بولغانی برله کوز
 لارینکیز کا ایمدی معلوم بولمایدور لیکن مناره لار دین قایلا
 سانکیز اینک ایاغنی کور مایسیر. ایچینکیزده و چورونکیزده
 باردور لیکن هر طرف دین سیزنی باسسه اولکالی ناچار دور سیز.
 قلیجیم نینک دسته سیداکي یلوردیک صاف و سوزوک بولوب
 مسکه دیک یومشاق دور. بو کون انی تا پاق اوچون جانلارینکیز
 نی برور سیزلار ینه بر کون انی اعتبار قیلما سیزلار. بوسوالیمغه
 جواب برینکلار جواب نی برکان کشی منینک برادریم بولوب
 اونک یانیم دا اولتورسون دیب امیر ایٹی.

امیر نینک دولت سرا پیدا امیرلار نینک زنجیرلاری نینک آوازیدین
 باشقه آواز انکلامادی علمالار نینک هیچ بری جواب تا پمادی اولار
 نینک علمی هیچ فائده برمادی همه سی شوک بولوب قور قوب تور دیلار.

۶۰ آزنی خوار قیلغان نینک سزاسی.

بر آدم بر کون اوغلی یوسف بیله صحراغه بارماقچی
بولدی. یولدا کتیب بارغاندا بر اط تاقاسی اوچراددی. داداسی
یوسفکا ایی: بو تاقانی ایب ساقلانک دیدی. یوسف: هیچ
نمه کا یرامایدورغان آزغنه نمه نی اینکیشیب المایمن دیدی.
داداسی تاقانی ایب بلیکا توکوب قویدی. بر کنت کا یتیب
بارغاندا تاقانی بر تمورچیغه بر نچه پُلغه ساتیب کیلاس ایب
ینه یولغه چیقتی. اول کون هوا نهایی ایسیق ایردی. اولار
کنت دین اوتوب هیچ درخت یوق بر سای بیلان کتیب
بارغاندا اوسوز لوقدین یوسفکا یول یورماک تولا ترس
بولدی. اول وقت داداسی بر دانه کیلاس نی یولغه تاشلاب
قویدی. یوسف کیلاس نی کورکانده حاضر اینکیشیب یردین
ایب یدی. ینه آزراق یول مانکیب ینه برنی تاشلاب
قویدی. یوسف انی هم ایب یدی. شونداغ یول مانکیغاندا
کیلاس نی بردین بردین تاشلاب قویار ایردی یوسف اینکیشیب
اولارنی یردین تریب یر ایردی. همه سی توکا کاندە داداسی
کولوب یوسفکا ایی: اگر هیچ نمه کا یارامایدور دیکان تاقانی
بر مرتبه اینکیشیب الغان بولسانکیز کیلاس نی بردین بردین

اینکیشیب الماقدین قوتولور ایردینکیز دیب نصیحت قیلدی.

۶۱ اتانکغه و انانکغه حرمت قیلغیل.

بر اویده ایر خاتون بلالاری و ایری نینک داداسی
 بیله اولتوروغلوق ایردی. چونک داداسی نینک سقالی
 قریلیقدین آقاریب ایردی و قول لاری تیترار ایردی. دستور
 خوانغه اش یکالی اولتورسه قاشوقنی اغزیغه توز کوتارلمادی
 شوربا دستور خوانغه و ایکین لاریکاتو کولور ایردی. اوغلی و کلینی
 مونی اوبدان کورماکانی اوچون اش یکانده کچیک بلانینک
 بوینیغه یاغلیق آرتیب قویغاندیک انکا هم آرتیب قویدی.
 اما بو بیچاره قری آدم نینک قول لاری تولا تیتراکانی اوچون
 شوربا یاغلیققه تو کولور ایردی. اوغلی و کلینی نینک کونکل
 لاری قاتیق و ناشکر ایردی. اولار کچیک وقتیدا اتا
 اناسی اولار اوچون تارتقان جبر و کورساتکان هر یخشیلیقنی
 یاد قیلمای بلکه قاتیق سوز برله داداسیغه کب قیلور ایردی.
 اگر سیز همیشه پاکیزه یاغلیققه شوربا توکوب اتسانکیز
 سیزنی بولونکدا ایت بیله اش یکالی قویامیز دیدی. بو
 رحم سز آدم لار بولونکدا انی اولتورغوزوب الیددا بر تنکله
 قویدی. اولار دستور خوانغه اش یکالی اولتورسه بیچاره

چونك داداسى بولونكدا يالغوز اولتوروب اش ير ايردى.
 قريليقيدىن اوز بلالارى انى اوبدان كورمادى انينك اوچون بو
 قرى آدم تولا غمگن ايردى. ير يوزيده بار همهدين اغير
 يوك ناشكرليك دور.

چونك داداسى بولونكدا اولتوروب هيچ كشى كورماكان
 وقتيدا يغلادى و ياشلارى منكزىدين اوتوب آق سقالىغنه توشار
 ايردى. هر نعهنى كورادورغان خدا بو قرى آدم نينك
 غمگينلىكىنى هم كوروب بو قاتيق آدم لار نينك كونكل لار ينى
 يومشاق قيلغالى اراده قيلدى.

بر كون چونك داداسى بالدورقى ديك بولونكدا اولتورغاندا
 اوغلى و كلينى دستور خوانغه اولتوردى. اولار نينك تورت ياشقه
 كيركان اوغول بلاسى بر پارچه يغاچنى قولىغنه اليب يونوب
 اولتوردى. اى بلام نعه ياسايسينز ديب داداسى سوردى.
 بلاسى: بر تنكله ياسايمن ديب ائى. داداسى: تنكلهنى نعه كا
 ايشلاتاسينز ديب سوردى. سيزلار چونك داداميزنى بولونكدا
 اولتورغوزغانديك من هم سيزلار قريغاندا سيزنى بولونكدا
 اولتورغوزوب بو تنكله مده اش برورمن ديب ائى. اير
 خاتون بر بريكا قايلاب اوزى نينك قيلغان چونك كناه لار ينى
 بيلدى. خدا اولار نينك بلاسى نينك بو سوزى برله تعين

قیلدیکه هر کمرسه اتا اناسیغه هر نمه فیلسه بلالاری هم
 اولارغه شونداغ قیلور. ایر خاتون ایکیلاسی بر
 بریکا قایلاب یغلاشیب بولونکدا اولتورغان قری داداسی
 نینک الدیغه باریب انی قوچاغلاب: بیزکا خفه بولماسه لار
 بیز سیزکا یمانلیق قیلدوق بو وقت دین کین سیز همیشه
 بیز بیله دستور خوانغه اولتوراسیز و همه دین اوبدان جای نی
 سیزکا برامیز دیب ایی.

انانکغه و انانکغه حرمت قیلغیل تاکه خداینک سنکا
 برادورغان یورتدا اوزون عمر کور کایسن.

۶۲ قار سفیلی.

اوتکان زماندا کورمانیاده بر جنک بولغاندا یورت
 خلقیغه تولا انسیزلیک بولدی. بر شهر نینک تاشیدا تولا کبغل
 کشیلار اولتوروغلوق ایردییلار. دوشمن نینک عسکرلاری
 اول شهرکا یتکانی اوچون اولار قورقونجغه توشوب تولا
 بی آرام بولدییلار. دوشمن لار نه یرده بر اوی کورسه
 کیریپ بار نرسه لارنی بولاب ایب اوی خلقیغه ظلم قیلور
 ایردییلار. قیش وقت ایردی و سوغاق تولا ایردی.

باشقه اوی لاردین نیراق یالغوز بر اویده قری بر تول

خاتون اوغلی نبیره لاری بیله اولتوروغلوق ایردی. اول
صالح کشی بولوب هر وقت خداغه توکل قیلور ایردی.
دوشمن لارینیک غلغله قیلغانی نی انکلاب: ای خدایم سنینیک
چوره م ده سفیل لارینیک منکا پناه دورلار دیب دعا قیلیب
شعر اوقور ایردی.

اوغول نبیره لاری: ای انام بک آواز برله اوقوسانکیز
دوشمن لار انکلاب بیزنی تاپارلار دیدی. اما چونک اناسی:
ای خدایم سنینیک سفیل لارینیک بیزکا پناه بولغای دیب تیلار
ایردی. کیچه بولدی تولا قار یاغدی بوران چیققی. آدم لار
بوران نینک آوازی نی و دوشمن نینک غلغله لاری نی انکلاب
تولا انسر دیلار لیکن اول تول خاتون: ای خدایم سنینیک
سفیل لارینیک منکا پناه دور دیب توکل قیلدی اینیک
اوییکا هیچ دوشمن کیرمادی.

ایرته کاندده اوی نینک تاشقاریدا هیچ نمه انکلابادی؛
تمام تنجلیق ایردی. اول تول خاتون: دوشمن لار کتی مکی
ای اوغوم همسایه میز نینک اوییکا باریب سوراب باقینیک
دیبا ایی. اوغلی اوی نینک ایشیککی نی اچیب قایللاب حیران
بولوب قالدی. اوی نینک چوره سیکا قار شمالدین سفیل دیک
دوبه لانیب قالیب دور. دوشمن لار اول اوی نی کورمای

اوتوب كتيب دور خدا اول خاتون نينك دعالاريني اجابت
 قىلىپ اوز قدرتى برله اوي نينك چوره سىكا پناه بولغوديك
 قاردين تام سالىپ دور.

۶۲ تارىخى تركستان.

قديم زماندين تارتىب خاقانيلار تركستانغه ايكادارلىق
 طلميده تورغان ايكان بعضيدا يورت خلقى اوزون وقت
 خاقان اطاعتيدىن چىقىپ اوز اوزىكا سلطنت قىلىپ دور.
 عاجزلاشقان وقتيدا خاقانيلار ينه كليب ايكادارلىق قىلىپ
 دورلار. ليكن اول شهرلار كا امبال توختانماي خلق نينك
 اوز حاكم لاريدىن تارتوق ايب تورار ايكان.

اوتكان وقت لاردا بولك بولك طرفدين طائفه لار كليب
 بر وقتغچه اولتوروب اوتوب كتكان دورلار تخميناً بو
 وقتدين تورت مينك الته يوز يل ايلكارى بو يورتدين
 كشيلا خاقانغه بارىب خاقانيلارغه هنر علم اور كاتكان ايكان.
 اولار قايسى جنسدين ايكاني معلوم ايماس.

میلاد مسیح دین تخمیناً مینک يل ایلکاری یوچى
 دیکان بر طائفه بو یورتدا اولتوردی. اولار نینک رکی
 روی قراق ایکان. اولار تیبیت طرفیدین کلکان

ایکامیش. اولار نینک هُرمندلاری خاقانیلارغه شیشه کرلیک
هُرنی اور کاتب دورلار.

میلاد مسیح دین ایکی یوز یل ایلکاری اوزینی ترک
دیکان بر طائفه مغولستان دین کلیب بو یورت دا اولتوردی.
اولار نینک اسمیده بو یورت ترکستان اتانغاز دور یورت
نینک حاضر قی خلقی نینک تولاسی اولار نینک اولادی دور.
ترکلارنی کینراک اویغور هم اتادیلار. بو ایکی طائفه دین بولک
هندستان دین کلکان ساکه دیکان بر طائفه یورت دا اولتور و غلوق
ایردی لیکن ترکلار کلکان دین کین چیقاریلیب **س**تی.

اندین آز وقت دین کین هون دیکان بر طائفه مغولستان
طرفیدین کلیب یوچیلارنی چیقاریب یورت دا اولتوروب
ترکلار سیلان اوروب توردی. لیکن تاریخ میلاد مسیح
نینک اتمیشنجی یلی خاقانیلار کلیب یورت نی الدی. آز وقت
دین کین خاقانیلار دین یورت آزاد بولدی. تاریخ **س**سان
اوچدا خاقانیلار ینه یورت نی الدی. اول وقت هونلار اوروپا
طرفیکا کتیلار

تاریخ میلاد مسیح نینک بر یوز اون تور تونجو یلیدا یوچیلار
یانیب کلیب کاشقردا پادشاه قویدی اول وقت دا یورت
نینک شمال طرفیده ترکلار خاقانیلارغه اطاعت قیلما دی

لیکن دوشمن لار او چون خاقانغه مدد بر دیلار. بر نچه یوز بلغچه
 خاقانیلار برله اتفاق ایردی لیکن تاریخ سکین یوز اتمیشنجی یلیدا خاقا
 نیلار نینک اطاعتدین مطلق چیقیب اوزیکا خانلیق قیلدی. اول
 خانلیق نی او یغورستان اتادی. خانلاری اول قراخواجهدا کینراک
 بش بالیقددا (اورومچیده) اولتوردیلار. ترکستان نینک جنوب
 طرفیداکی شهرلار کاشقر یار کند ختن او یغورستانغه تابع بولمادی.
 تاریخ هجری نینک سکساننجی یلی کونایمده ابن مسلم عرب
 لار بیلان کاشقرغه کلپ بر مونچه شهرلارنی الیب
 خامیغجه یاردی لیکن پورتدا سلطنت قیلمای یانیب کتی.
 تاریخ هجری نینک تخمینا اوچ یوز او توزیدا کاشقرداکی
 پادشاه نینک اوغلی سلطان ستوق بغرا خان مسلمان بولوب
 اوزینی سلطان قلیب کاشقر خلقنی مسلمان قیلدی.
 ایندک اوغلی حسن بغرا خان اتاسی نینک جاییدا اولتوروب
 یار کندنی جنک بیلان الیب خلقنی مسلمان قیلدی بارا بار
 او یغورلار نینک تولاسی مسلمان بولدی.
 او یغورلار نینک سلطنتی تخمینا اوچ یوز یل توروب تاریخ
 میلاد مسیح نینک تخمیناً بر مینک بر یوز الیکیده قرا خطای
 نینک سلطنتیکا کردی. قرا خطای نینک اولقی پادشاهی فوشی
 یا که نویسی اتانیب ایکان تیران شان تغلاری نینک شمال طرفیداکی

تركستاننى الدى ليكن اويغورلار نينك اوز پادشاهلارى بار
 ايردى اولار نينك برى احمد پادشاه قوپوب خطايلار بيلان
 سوقاشتى ليكن خاقانييلار تاريخ هجرى نينك ۹۰۰ نجى يلى انكا
 غالب بولوب خراج توختايب الدى بارا بارا خاقانييلار
 اويغورستاننى چينكراق توييلار كاشقر يار كند ختن اويغو
 رستانغه تابع اعماس ايردى مذكور شهرلارده برى بيلان
 يورت تالاشيب تورغان اميرلار بار ايردى اولارنى هم
 خاقانييلار اوزيكا تابع قيليب اولاردين خراج الدى. كينراك
 سبتليك بيلان قالمقلار بر بولوب يورتنى بر وقتغچه
 اوزكا تابع قيلدیلار. ليكن تاريخ هجرى تخميناً ۱۱۶۴ ونجى
 يلى خاقانييلار اولارنى چيقايب يورتنى ينه قولينغه الديلار.
 تاريخ هجرى نينك سكرز يوز يتميشنجى يليدين تارييب خواجه
 لار نينك زمانى باشلاندى. اوزىنى پيغمبر اولادى ديكان
 خواجهلار پيدا بولوب يورت ايچيده عزتليك بولديلار. شهر
 اميرلارى يورت تالاشيب عاجزلاشقاندا خواجهلار اوزى
 خواھلاغانلارنى پادشاه قويديلار. كيم پادشاه بولسه اصل
 سلطنتنى خواجهلار قيلدیلار. خواجهلار نينك زمانيدا ميرزا
 ابا بكر قرق سكرز يىل سلطنت قيلدى. اول تركستان نينك جنوب
 طرفلارنى فرغانه بيلان بعضى يرلارنى تابع قيليب چونك

پادشاه بولدی. تاریخ میلاد مسیح نینک بر مینک بش یوز
اون برنجی یلی چنکیز خان نینک اولادین سلطان سعید دیکان
میرزا ابا بکر بیلان جنک قیلیب اندیجان طرفیده توتلوق
دیکان بر یرده ابا بکر کا غالب کلدی اندین کین کاشقر یار کند
شهرلارینی الیب اندا پادشاه بولدی میرزا ابا بکر تیمت کا
قاچیب اندا اولتورولدی.

خواجه لار نینک زمانیدا هر شهرده بر پادشاه بار ایردی.
لیکن خواجه لار بر بریکا ضد تورادورغان ایکی صنفکا
بولوندی. بر صنفنی آق تاغ ینه بر صنفنی قرا تاغ
دیدیلار. آق تاغلیق لار مغول لار دین قرا تاغلیق لار
پامیر تاغلیق لار دین مدد تاپتیلار. آق تاغلیق لار نینک باشی
خواجه هدایت الله ایردی. انی هم حضرت افاق یاکه افاق
خواجه هم دیرلار. خواجه هدایت الله قالماق لار دین مدد ایستادی؛
مونینک بیلان تمام یورت قالماق لار بیلان تیمتلیک نینک
قولیغه توشتی.

تاریخ میلاد مسیح نینک تخمیناً بر مینک یتنه یوز الیکیده
خواجه برهان الدین و انیک اینی سی آق تاغلیق نینک باشلاری
بولوب قالماق لار نینک و تیمتلیک لار نینک یارلیقی بیلان تر کمتان
نینک شمال طرفیده سلطنت قیلدی. لیکن خاقانیلار ینه کلیم

تاریخ میلاد مسیح نینک بر مینک یتە یوز الیک توقوزونجی یلی تمام
 ترکستاننی ایب یورتقە ایلی دیب ات قویدی. یورت شەھر
 لاریکا اوتوز تورت امبال قویوب اولار نینک توپە سیکا ایلیدە
 جانک جونک قویدی. خاقانیلار یورتنی تولاچینک توتیلار
 اینک اوچون خواجه لار نینک تولا سی قوقندغە قاچتی. اغینا
 معتبر بایلاردین هم تولا قاچتی.

خواجه لار قوقندغە قاچقانی برلە ینە یورتنی تالاشیب
 توردی. تاریخ هجری نینک ۱۲۳۲ نجی یلی جەهانگیر خواجه
 قوشون بیلان کلیم کاشقرنی ایب انداکی همە خاقانیلارنی
 اولتوردی. ینە بر یلدا اقسونی هم الدی. لیکن خاقانیلار
 جەهانگیر خواجهنی توتوب تاریخ هجری نینک ۱۲۴۱ نجی یلیدا
 خان نینک بیوروقی برلە اولتوردی. لیکن یورتنی قولیغە تمام
 اللمادیلار. تاریخ هجری نینک ۱۲۶۴ ونجی یلیدا خاقانیلاردین
 ایکی یوزمینک چریک کلادور دیب خبر بولغاندا خواجه لار
 و یورت خلکیدین تولا آدم لار فرغانەغە قاچتیلار. خاقانیلار
 یورتنی قولیغە ایب اون یلغچە توتیلار. تاریخ هجری نینک
 ۱۲۷۴ یلی؛ تاریخ میلاد مسیح نینک بر مینک سکنز یوز الیک
 یتنجی یلی ولی خان خواجه فرغانەدین کلیم کاشقرده قالغان
 خواجه لار نینک یاریلیقی برلە اوزی پادشاه قیلدی. خاقانیلارنی

و هم اولارغه خدمت قیلغانلارنی وینه باشقه تولا کشیلارنی
 اولتوروب نهایت تولا قان توکتی. لیکن شو یلی خاقانیلار
 کلیب شهرنی الیب ولی خانغه یاریلیق برکانلارنی اولتوردی.
 ولی خان اوزی آدم لاری بیله قاچیب کتی.

لیکن پورت اوزون وقت تنج بولمادی. تاریخ هجری نینک بر
 مینک ایکی یوز یتیمیش توقوزونجی یلی کوچاردا راشدین
 خان خواجه قوپوب ختندین بولک تیان شان تاغی نینک جنوب
 طرفیداکی همه شهرلارنی الیب ایکی یل توی. کاشقرلیق
 لار راشدین خان خواجهنی خواهلامای جهانگیر خواجه
 نینک اوغلی بزرک خان تورهنی چیرلادیلار. تاریخ هجری
 نینک ۱۲۸۱ نجی یلیدا بزرک خان تورت یوز کشی بیلان
 کاشقرغه کلیب خان بولدی. بزرک خان توره راحت طلب
 قولیدین ایش کلمایدورغان کشی ایکان یعقوب بیک دیکان
 کشی اینک برله بولماسه ایدی اقسو و یار کندین کوچارلیق
 خواجه لار نینک لشکری کلکانده خانلیقنی تاشلاب بریب
 قاچیب کتار ایدی. لیکن یعقوب بیک اقسودین کلکان قوشوننی
 اوروب قاچوردی اندین تونیکانی برله بر بولغان یار کندداکی
 قوشوننی هم اوروب قاچوردی اول وقت دین تارتیب بزرک
 خان تورم خان اتانغانی برله یعقوب بیک سلطنتنی قیلور ایردی.

اندین ایکی یل کین یعقوب بیک بزرک خان تورہ نی
خانلیقدین تو شوروب اوزی خان بولوب اتالیق غازی اتاندی.
شو یل ختن نی حاجی پادشاه یعنی حمیب الله مفتی نینک قولیدین
الیب بش آی مقداری توروب کوچارغه باریب راشدین
خان نی مخفی اولتوروب انکا تابع شهرلارنی اوزیکا تابع
قیلیدی. ایلی یعنی تیان شان تاغلاری نینک شمال طرفیداکی
شهرلار تونکانیلار نینک قولیدا ایردیلار. تاریخ هجری نینک
۱۲۸۶ نجی یلی یعقوب بیک اولارنی هم الدی. اول وقت
دین تارتیب اقسونی پای تخت قیلیب بدوات اتاندی. اندین
کین هندستانغه و باشقه یورتلارغه ایلچیلار اییاردی.
اول یورتلاردین ایلچیلار هم انکا کلدیلار. اوروسستان
و انکلیستان برله عهد پیمان قیلیشتی. سلطنتی نی کوچلان دور
ماق اوچون یورتدا ملتیق توپ دارو اوق و انداغ نرسه
لارکا کارخانه قیلدورتوب تولا لشکر توی. لیکن یورت فقرا
لاریغه تولا باج ترکه عشر و شونینکغه اوخشاش نرسه لارنی
اغیر قیلیب تولا ظلم قیلیدی.

آخر خلق چیدامای خاقانغه عرض مانکدوردی. تاریخ
میلاد مسیح نینک بر مینک سکیز یوز یتیمیش یتنجی یلی و
مطابق تاریخ هجری نینک ۱۲۹۴ ونجی یلی خاقانلار تولا

لشکر بیلان کلیب یورت نی الغالی توردیلار. فقرالار خوش بولدیلار. یعقوب بیك اوزی کورلی شهریده ایردی خاقانیلار تخی کورلی غه یتماسده یعقوب بیك اولدی.

یعوب بیك اولکاندین کین پادشاهلیق اوچکا بولوندی. چونک اوغلی بیك قلی یا که بیك بچه کاشقردا پادشاه بولدی. ختنده نیاز حاکم بیك و اقسودا حکیم خان توره حاکم بولدی. بو ایکی حاکم پات بیك بچه برله اوروشوب اینکدین شکست یب مغلوب بولدی. لیکن خاقانیلار کلیب اقسونی الیب کاشقرغه یقین کلکانده بیك بچه اندیجان طرفیکا قاچتی. تاریخ هجری بر مینک ایکی یوز توقسان بشنچی یلی خاقانیلار یورت نی ینه قولیغه تماماً الیب باج البان نی ینیکراک قیلیب هر یورت قه مسلمان خلقیدین بیك یوز باشی قویوب قویدیلار. شو وقت دین تارتیب یورت تنج توروب دور.

ایلی بر وقتنچه اوروسلار نینک قولیدا تورغان ایکان. لیکن تاریخ میلاد مسیح نینک ۱۸۸۱ نجی یلی ایلی نینک تولاسی خاقانیلار غه یاندوروب بریلدی.

۶۴ اورمالایدورغان جانورلار و پاقالار.

پاقانینک و اورمالایدورغان جانورلار نینک قانی سوغاق

دور. ایندک اوچون هوا سوغاق وقتدا یوروشی کمال
 بولادور لیکن هوا ایسیق بولغاندا یوروشی ایٹیک بولا
 دور. اولاریندک حرکتی اوچارلیق بیلان ایمیتادورغان
 حیوانلاریندک کی دیک ایٹیک بولماسه هم بعضی سی خیلی
 ییلدام یورادور. پاقا قوروقدا ایکیز سکراب یورادور سو
 اوزگاندا یوروشی هم تولا ایٹیک دور. سلما و پاتماچوق تیز
 حرکت قیلیب چیمین و پشه توتوب ییدور. یلانیندک پوتی
 بولغانی بیلان طعمه سی نی ایٹیک اتیلیب توتادور.
 اورمالایدورغان حیوانلار قورقونجاق هوتاک نرسه لاردور.
 اولار اوز جنسلاری بیلان هم اجل بولماسلار. بعضی یرلارده جمع
 بولوشوب یورسه هم شونی اجل لیک اوچون قیلمایدور. شو
 جای لار اولارغه موافق بولغان اوچون اندا یغیلا دورلار.
 یلانلاریندک وینه بر نچه اورمالایدورغان جانوریندک
 ایسقیقتاندک اونی بار لیکن پاقالار کو کورایدور بعضی سی تمام
 کیچه کو کوراب تورادور. اورمالایدورغان جانورلارنی کوندور
 کالی بولادور. لیکن اولار هیچ وقت آدمغه اجل بولمایدور
 لار. تولا آدم لار اولاردین قورقوب اولارنی مکروه کورا
 دور. لیکن اولاریندک تولاسی آدمغه اذیت یتکوز
 مایدور. بعضی سی نیندک فائده سی هم باردور. مثلاً پاقا

چیبین و شونینکغه اوخشاش ضرر لیک جانور توتوب یکانی
 برله تولا فائده لیق دور.
 بو یورت داکى پاقا و اورمالا یدورغان جانورلار قیشدا حرکت
 قیلماى اوخلاب قیش نی اوتکوزادور. بعضى سی سودا بعضى سی
 تام و یرنینک کمارلار یدا قیش نی اوتکوزادور. ایرته یازدا
 پاقا اول تیریلیب چیقادور. هوا ایسیغراق بولغاندا یلان سلما
 و باشقه اورمالا یدورغانلار هم چیقارلار. اندین کین تخوم لارینی
 سالادور و یا بلالارنی توغادور.
 بعضى ایعتادورغان حیوانلار هم اوخلان دیک بر حالدا قیش نی
 اوتکوزادور. مثلاً آییق کوز وقتیدا طعمه سی ازراق تاپیلغاندا
 دالدا بر یرده یاتادورغان جای راستلاب هیچ نمه یماى تمام قیش
 اندا شوک یاتادور. تیشی سی قیشدا بلالارنی توغوب ایعتادور.
 لیکن اوزی هیچ نمه یماکانی بیلان بلالاری ایرته یازغچه
 چونک سمیز بولادور.

۶۵ چیبین و اورماچوک نینک حکایه سی.

اوتکان زماندا بر امیر بار ایردی. اول امیر چیبین
 اورماچوکنی خدا نمه ایشقه یراتیب دور دیت خیال قیلیب
 یورار ایردی. کونلارده بر کون اول یرده چونک بر جنک

واقع بولدی. امیر دوشمندین شکست یب قاجیب بر جنمکدا
 بوکوب یوروب بر درخت نینک سایه سیده اوخلاب قالدی.
 دوشمن لاردین بری انی کوروب قلیچنی تارتیب یقین باریب
 اورای دیب تورغان همان بر چیمین امیر نینک منکزیکا کلیب
 اقونوب چاقتی. امیر او یغانیب قاجیب قوتولوب بر غارغه
 کیریب کیچه اندا قوندی. بر اورماچوک کلیب غار نینک اغزیغه
 تور باغلاب قویدی. ایرتهسی ایکی دوشمن ایستاب کلدی.
 بری غارنی کوروب امیر شویردا دور دیدی. ینه بری ایچی:
 موندایوق اگر کیرکان بولسه بو تورلار یرتیلور ایردی
 دیب اوتوب کئی. اولار کتکاندین کین امیر: من خوار
 کورکان چیمین و اورماچوک جانیمغه ارا توردی دیب هدایت
 تاپیب خداغه شکر قیلدی.

۶۶ یولدوزلار.

هوا اوچوق بر کیچه چیقیب آسمانغه قایل اساق تولا
 یولدوزلارنی کورورمیز. اولار نینک همهسی اوخشاش ایماس.
 تیکیلیب اوبدان قایل اساق کورامیز که بعضی یولدوزلار پارقیراب
 یاروغ برادور بعضی سی پارقیرامای تورادور. پارقیرایدورغان
 یولدوزلار بر یرده توختاب تورغاندیک کورونادور اولارنی

ثابت يولدوزلار دیرمیز. پارقیرامايدوزغان يولدوزلار مانکیب
 تورغاندیک معلوم بولادور اولارنی سیاره يولدوزلار دیرمیز.
 سیاره يولدوزلار ثابت يولدوزلارنینک چوره سیدین چور کو
 لوب یورادور. ینه کچیکراک يولدوزلار باردور. اولارنی
 قمرلار یاکه آی لار دیرمیز. قمرلار سیاره يولدوزلارنینک
 چوره سیدین چور کولادورلار.

ثابت يولدوزلارنینک اوز یاروغی باردور لیکن سیاره
 لار بیلان قمرلار یاروغینی ثابت يولدوزلاردین الادورلار.
 شمس یاکه کون چونک بر ثابت يولدوز دور. اوزی
 نهایت چونک بر توپدیک دور. بیزدین تولا یراق بولغانی اوچون
 انچه چونک کورونمايدور. حسابدا اینک توغراسی تخمیناً
 اوچ یوز مینک پوطی بولادور. بو چونک اوقی شونچه دور که
 تمام زمیننی بر میلیون اوچ یوز مینک قطار شمس نینک
 ایچیکا پاتقوزغالی بولادور.

یردین شمسفچه اوزونلوقی یکر مه سکز میلیون بش یوز
 اتمیش مینک پوطی دور. بو اوزونلوق شونچه دور که بر
 توپدین اتیلیغان اوق توختامای شمسفچه بر خیل یتیب
 بارالسه اون یل اوچ آی اون اوچ کونده یردین شمسفه
 یتادور. نور بر ثانیه ده تخمیناً الیک مینک پوطی مانکادور.

شونچه اییك مانكغانی برله نور شمسدین یرکا بارغالی سکر
دقیقه لازم قیلا دور.

خدانینك اولوغ قدرتی برله شمس آسمان ایچیده هیچ
نرسه کا اسیلما ی چور کولوب تورادور. بر قسم چونك دور بین
برله شمسغه قایللاب تورغاندا انینك یوزیده بعضی یرلار
ده بار داغلار نینك یکر مه بش کونده بر پیدا بولادور غانی نی
کور کالی بولادور. مونینکدین معلوم بولادور که شمس اوزی
یکر مه بش کونده بر چور کولادور.

یر اوزی بر سیاره یولدوز دور. کون نینك چوره سیدین
بر یلدا یعنی تخمیناً اوج یوز اتمیش بش کونده
بر چور کولادور. بو حرکتیدین بهار یاز کوز و
قیش بولادور.

بعضی آدم لار یر یوزینی یاپلاق ایکان دیب خیال
قیلورلار. اما انداغ ایماس دور. یر اوزی بر یمولاق تار بوز دیک
یمولاق دور. مونی بعضی ایشلار برله اشکارا قیلغالی
بولادور. مثلاً بر آدم شور دریانینك لییده قایللاب تورسه
اول یردین چیقیب کتیب بارغان بر کمه نی اول تمام کورا
دور لیکن اول کمه بر ایکی ساعت کتیب بارغاندین کین سو
یوزیکا یقین یرلارینی کور مایدور. بارغانچه کمه نینك ایکی

یرلاری هم سوغه چو کوب کتکاندیک بارا بارا کوزلاریدین
 غایب بولادور. بو ایش برله یر یوزی نینک و سو یوزی
 نینک یغولایلیقی معلوم بولادور. بر آدم بر یردین چیتیپ
 توختامای اول یانغه بو یانغه مانکمای اوتور کیتیپ یورسه
 آخریدا چیقان یریکا کلادور اما مغرب طرفیکا چیقان بولسه
 مشرق طرفیدین چیقان یریکاینه کلادور. یر یوزی یغولاق
 بولمسه بو ایش ممکن بولماس ایردی.

یرنینک توغراسی تخمیناً ایکی مینک بش یوز الیک
 یوطی و چوره سی تخمیناً سکز مینک یوطی دور. بو چونکلوقی
 شونچه دور که بر آدم توختامای کیچه کوندوز هر ساعتدا
 بر یوطی یول مانکسه تخمیناً بر یلدا یرنی چور کولوب بولادور.
 یر اوزی بر کیچه کوندوزده بر چور کولوب بولادور.
 بو حرکتیدین کیچه و کوندوز بولادور. یرنینک شمس
 طرفیداکی یوزی یاروغ بولادور. ینه بر یوزی قرانکغو
 دور. اندا کیچه دور. یر چور واکانده قرانکغو یوزی شمس
 طرفیکا اورولوب یاروغ بولادور. اول وقت اندا کوندوز
 بولادور. و ینه بر طرفیده کیچه بولادور.

قمر یا که آی نینک چونکلوقی کون نینک کی دیک کورونا
 دور لیکن اینکدین تولا کچیک دور. آی یرکا یقینراق

بولغانى اوچون شمس بيلان برابر كورونادور. ير نينك و
 آي نينك اراليقى تخميناً يتميش الله مينك پوطى دور. آي
 چور كولوب يوركانده بو اراليقى بعضيدا چونكراق بعضيدا
 ازراق بولادور. ير و شمس نينك اراليقى انينكدين تورت
 يوز مرتبه يراق دور.

آي يكرمه توقوز ير يم كيچه كوندوزده ير نينك چوره
 سيدين بر چور كولوب بولادور. آي نينك اوز ياروغى يوق
 دور. ياروغى نى شمسدين الادور. شمس طرفيداكى يوزى ياروغ
 بولادور و ينه بر يوزى قرانكغو بولور. ياروغ يوزى ير
 طرفيكا بولسه تولون آي ديرميز ياروغ يوزى نينك ير يمى
 ير طرفيكا بولسه آي نينك ير يمى ديرميز. قرانكغو يوزى ير
 طرفيكا بولسه آي نى هيچ كورمايميز.

بعضيدا كون و يا آي توتولادور. انى خسوف هم دير
 لار. كون توتولغاندا آي ير نينك و كون نينك اراليقىدا (حائل)
 توروب كون نينك ياروغى نى توسادور. آي توتولغاندا ير كون
 بيلان آي نينك اراليقىدا توروب كون نينك ياروغى نى آيدين
 توسادور كه اول قرانكغو بولادور. شونداغ واقعه دين
 كورورميز كه آي و ير اوز ياروغى نى كوندن الادور.

يردين بولك ينه چونك و بر نچه يوز كچيك ستاره

گون نینک چوره سیدین چور کولوب تورادور. منجم لار
یعنی بولدوز بیلک کوچیلار چونک اراق سیاره لار نینک هر بریکا
تعین اسم توختایب برب دورلار.

شمسکا همه دین یقین یورادورغان سیاره نی مر کوریوس
یاکه عطارد دیرلار. انینک و شمس نینک ارالیقی تخمیناً اون
بر میلیون پوطی دور. سکسن سکز کونده شمس نی بر
چور کولوب بولادور. مر کوریوس دین کین وینوس یاکه
زهرة دیکان سیاره شمسکا یقین دور وینوس همه دین روشن
یاروغ برادورغان سیاره دور. اول ۲۲۵ کونده بر شمس نی
چور کولوب بولادور. وینوس دین کین یر شمسکا یقین دور.
بو اوچ سیاره نینک بر دین قمری باردور.

مارس یاکه مریخ دیکان سیاره نینک چونک لوقی یر نینک کی
دین الله یریم مرتبه کچیک دور. مارس ۶۸۷ کونده بر شمس
نینک چوره سیدین چور کولوب بولادور انینک و شمس
نینک ارالیقی یر و شمس نینک ارالیقیدین تخمیناً ایکی مرتبه
اوزون دور. انینک ایکی قمری باردور.

یوپیتر یاکه مشتری دیکان سیاره شمس نینک چوره
سیدین چور کولادورغان سیاره لار نینک همه دین چونکی
دور. انینک چونک لوقی یر نینک کی دین تخمیناً بر مینک اوچ

یوز مرتبه چونک دور. یوپیتر شمس دین تخمیناً بر یوز الیک
میلیون پوطی یراق چور کولوب توروب اینک چوره سیدین
۱۲ یلدا بر چور کولوب بولادور. وینوس دین باشقه یوپیتر
همه دین روشن سیاره دور. اینک ۸ قمری بار دور.

ساتورنوس یا که زحل دیکان سیاره شمس دین تخمیناً ایکی یوز
یتمش اوچ میلیون پوطی یراق دور. اوتوز یلدا شمس نینک
چور ره سیدین بر چور کولوب بولادور. اینک چونک لوقی
یر نینک کی دین ۸۸۷ مرتبه چونک دور و ۱۰ قمری بار دور.
اورانوس یا که هرشل دیکان سیاره شمس دین تخمیناً
بش یوز اوتوز بش میلیون پوطی یراق دور. چونک لوقی یر
نینک کی دین تولا چونک دور. ۸۴ یلدا شمس نی بر چور کو
لوب بولادور و تورت قمری بار دور.

نپتونوس یا که نپتون شمس دین همه دین یراق سیاره
دور. اینک و شمس نینک ارا لوقی تخمیناً سکز یوز الیک
الته میلیون سکز یوز مینک پوطی دور. اول یر دین تولا
چونک بولوب ۱۶۵ یلدا شمس نینک چوره سیدین بر چور
کولوب بولادور. بر قمری بار دور.

سر کوریوس اورانوس و نپتونوس دیکان سیاره لار
چونک بولسه هم بیز دین نهایت یراق بولغانی اوچون دور بین

برله بولماسه بيزكا كورونمايدور.

ايرته كانده و اخشامدا كورونادورغان چولپان ديكان يولدوز
سياره لاردين برى دور اما هميشه بر ايماس بعضيدا وينوس
بعضيدا مارس ديكان سياره دور ليكن تولاراق وينوس بولا
دور. وينوس نينك و يوپيترنينك ياروغى مارس نينك كى دين
روشراق و آقراق دور. مارس قزىلراق ايكان.

برار برار قویروغلوق يولدوز ياكه كيت ديكان بر قسم
يولدوز پيدا بولادور. انداغ يولدوز نينك قویروقى يولدوز
نينك اوزيدين آريليب چيقيب تورغان اوشاق پارچه لاردين
پيدا بولغان دور. شونداغ بر پارچه يالغوز كتيب بارغانى نى
كورساك انى اوق يولدوز ديرميز. اوق يولدوزلار تاشقه
اوخشاش نرسه لاردورلار. هوادا ايتيك ايتيليب يور كانده قيزيب
كتيب اوتديك بولادور. انداغ يولدوزلارنى ميتيور ديرلار.
بعضيدا بر ميتيور ير كا توشوب كتيب ساوب قالادور. شونداغ
ساوب قالغان ميتيورلارنى عجايب خانه لاردا ساتلايدورلار.
ميتيورلار تموردين كوموردين و شونكا اوخشاش نرسه لار
دين عبارت بولور.

شمسكا اوخشاش حساب سز ثابت يولدوزلار بار. اولار
دين تولا شمسين هم چونك دور. هر برى نينك چوره

سیدین سیاره لار چور کولوب تورادور. بولار نینک همه سی
بر بریکا تاقاشمای تعین یول لاری برله آسمان نینک ایچیده
چور کولوب یورادور.

کیچه ده آسمان نینک اوتراسیدا بر آق یول دیک کورونا
دور. اول یول نی معجره دیرلار. معجره حساب سز ثابت
یولدوزلار نین عبارت دور.

۶۷ وقت حسابی.

قدیم زماندین تارتیب آدم لار ایغه و کونکا قایلاب
وقت نی حساب قیلیب دورلار. ینکی آی چیقاندین تارتیب
ینه بر ینکی آی چیقونچه اوتکان مدّت نی آی دیب حساب
قیلیب دورلار. اون ایکی آی نی بر ییل حساب قیلدیلار.

ایرته یازدا کیچه و کوندوز بر کون برابر بولادور. شو
کوندین تارتیب ینه بر ایرته یاز کیچه و کوندوز تنک بولادورغان
کوننچه بر ییل هم سانادیلار. اول ییل نی شمسی ییلی دیدیلار. بر شمسی
ییلی ۳۶۵ کون بیلان تمام بولادور. ینکی آی چیقاندین تارتیب ینه
بر ایغچه تخمیناً یکرمه توقوز کون بولادور. لیکن آی یکرمه
توقوز کون بولسه اون ایکی آی بر شمس ییل بیلان برابر
بولادی. یونانی علمالاری تاپتیکه آی یکرمه توقوز یریم

کونده بر چور کولوب بولادور. اینک اوچون بر آی یکرمه
 توقوز کون ینه بر آی اوتوز کون حساب قیلدیکه هر یل
 نینک ایچیده اته آی یکرمه توقوز کون برله و ینه اته سی
 اوتوز کون برله تمام بولدی. اون ایکی شونداغ آی بر
 یل بولوب قمری یلی اتانیب دور. بر قمری یلی شمسی یلی
 بیلان برابر کلمایدور بلکه اینکدین اون بر کون قیسقه بولوب
 ۳۵۴ کون برله تمام بولور.

بر کون نینک چوره سیدین اوچ یوز اتمیش بش کون
 بش ساعت قرق توقوز دقیقه ده بر چور کولوب بولادور.
 اینک اوچون هر شمسی یلی ۳۶۵ کون بولسه حساب
 توغری کلمایدور. قدیم زماندا روم دا پادشاه بولغان یولیوس
 دیکان بر ککشی شونی بیلیم ینکی بر شمسی حساب
 چیقارنی. اول حسابنی تقویم رومی دیرلار. تقویم رومیغه
 موافق تورت یلدا بر یلنی اوچ یوز اتمیش اته کون
 حساب قیلیب اول یلنی کیسه یلی دیدورلار.

بارغانچه معلوم بولدیکه تقویم رومی تماماً توغری
 کایشمادی. اینک اوچون میلاد مسیح نینک ۱۵۸۲ نجی یلیدا
 کرغوریوس اون اوچونجی دیکان پاپا توغری کلادورغان
 بر تقویمنی تعین قیلدوروب قویدی. اول تقویمنی تقویم

کرغوریوس دیرلار. تقویم کرغوریوسغه موافق تورت
یوز یل ایچیده بر یوز کیبسه یلی سانامای توقسان یته
سانایدور. اینک بیلان تقویم شمسکا توغری کلادور. تقویم
کرغوریوسنی اعدی تولاراق اقلیملار اختیار قیلیب
توتوب دورلار.

هم تقویم رومیغه هم تقویم کرغوریوسغه موافق یل
نینک اون ایکی آیی بار. لیکن یلنی شمس نینک چور کولو
شیکا برابر کلتورماک اوچون آی لارینی قمر نینک دؤریکا
برابر قیلمای اینکدین اوزونراق سانایدورلار. آی لار نینک
اتی جنواری فبره ری مارچ اپریل می جون جولای اوگست
سپتمبر اوکتوبر نوومبر دسمبر دور. اولار نینک بعضی سی
۳۰ کون برله بعضی سی ۳۱ کون برله تمام بولادور لیکن
فبره ری کیبسه یل لاردا ۲۹ کونده و باشقه یل لاردا ۲۸
کونده تمام بولادور. یل جنواری نینک اولقی کونی باشلانور.
مسلمانلار قمری حسابی نی توتادورلار. قمری یلی ۳۵۴
کون برله تمام بولادور. لیکن کیبسه یل لاردا بر کون قوشولادور
و یل نینک ۳۵۵ کونی بولادور.

قمر یلی نینک آی لاری عربی تیلیده محرم صفر ربیع
الاول ربیع الثانی جمادی الاول جمادی الثانی رجب شعبان رمضان

شوال ذوالقعد ذوالحجه و ترکی تیلیده عشور آی صفر آی
صفر قوشنه سی جمادی الاوّل جمادی الآخر تلاش آی دعا آی
براعت آی روزه آی عید آی آرا آی عید قربان آی اتانور
لار. یل محرم یعنی عشور آی نینک اولقی کونی باشلانور.

مسلمانلار یل لارینی اوتوزدین اوتوزدین حساب قیلیب
اوتوز یل نی بر قرن دیرلار. هر قرن نینک اون توقوز رسم چه
یلی و اون بر کیسه یلی بولور. مذکور کیسه یل لاری قرن نینک
ایچیده ایکینجی بشنجی یتنجی اونونجی اون اوچونجی اوزالتنجی
اون ساکننجی یکرمه برنجی یکرمه تور تونجی یکرمه ساکننجی
و یکرمه توقوزونجی یلیغه توشادور. کیسه یلیدا ذوالحجه
نینک اوتوز کونی بولور باشقه یل لاردا کونلاری نینک عددی
بر کم اوتوز بولور.

الله شهر نینک خلقی بر شمسی حسابی نی هم توتوب
دور. اول حسابغه موافق یل اون ایکی آی برله تمام بولا
دور. مذکور آی لار نینک ات لاری حمل ثور جوزا سرطان
اسد سنبله میزان عقرب قوس جدی دلو حوت دور. تورت
آی نینک ۳۰ کونی بش آی نینک ۳۱ کونی ایکی آی نینک
۲۹ کونی و بر آی نینک ۳۲ کونی بار. هر تور تونجی یلی
کیسه یلی بولوب ۳۶۶ کونده تمام بولادور. کیسه یلی حوت

آی نینک ۳۱ نجی کونی بولور.

حمل نینک اولقی کونی یل باشی بولوب تقویم کرغور یوسغه موافق مارچ آی نینک یکر مه برنجی سیکا توشادور. اول کون کیچه و کوندوز کون برابر بولادور. بعضی خلق کیسه یلی نی اعتبار قیلمای حساب قیلیب بریب بارا بارا بر ایکی آی ایلکاری کتیب دور.

الله شهرده توتقان شمسی حسابی نی مجال حسابی هم دیرلار. بر مجال اون ایکی یل بولادور. اول یل لارنی مجال نینک اولقی یلیدین تارتیب سچقان اوئی بارس طاوشقان بلیق یلان اط قوی میمون توخی ایت و تونکوز یلی دیرلار. بولک بولک خلق اوتکان زماندا بولغان واقعه دین ابتدا قیلیب تاریخ توختایب حساب قیلورلار. مثلاً یهودیلار آدم یراتیلغاندین تارتیب مسیحیلار حضرت عیسی مسیح توغولغان دین تارتیب مسلمانلار پیغمبر مدینه کا هجرت قیلغاندین تاریخ توختایب دورلار. خاقانیلار اعدی میلاد مسیح نینک ۱۹۱۱ نجی یلیدین یعنی مینک کوه نینک اولقی یلیدین تارتیب تاریخ الیب تقویم کرغور یوسغه موافق حساب قیلورلار. بر رسم چه شمسی یلی ۵۲ هفته بر کون و بر رسم چه قمری یلی ۵۰ هفته تورت کون برله تمام بولور. هر هفته

یتہ کیچہ کوندوز بولور. بر کیچہ کوندوز ۲۴ ساعت بر
ساعت ۶۰ دقیقه و بر دقیقه ۶۰ ثانیہ بولور.

۹۸ یرنینک بکر صُحیط و قطعہ لاری.

تمام یر یوزی نینک اوچ حصہ سی سو بر حصہ سی
قوروق دور. چونک شور دریالاری بش بولوب بحر مُحیط
اتانور. بولار بحر مُحیط کبیر بحر مُحیط اطلاسی بحر مُحیط ہندی
بحر مُحیط شمالی و بحر مُحیط جنوبی دورلار.

یر یوزی نینک قوروقی ہم بش چونک حصہ دور. اول
حصہ لارنی یر نینک بش قطعہ سی دیرلار. اولار آسیا اوروپا
آفریقا آسریقا و آوسترالیا دورلار. آسیا اوروپا و آفریقا
گہنہ دنیا و آمریقا بیلان اوسترالیا ینکی دنیا اتانور.

آسیا یر قوروقی نینک اوچ حصہ دین بری دور. خالق
تخمیناً ۹۰۵ میلیون دور. ہم زمینی نینک کنکر ولوکی ہم خالق
نینک تولالیتی توغراسیدین آسیا یر نینک برنجی قطعہ سی بولور.
آسیانینک تولا یرلاریدہ ایکیز تاغلار باردور. اوروپا
طرفیکا اورال و قافقاز تاغلاری باردور. آسیانینک اوتراسیدا
ہیمالیٰ قرا فورام پامیر تیانشان و ینہ بر نچہ تاغلار بار ہیمالیٰ ادا
عالم نینک ہمہ دین ایکیز تاغی باردور.

آسیادا کنگرو و توزیرلار هم باردور مثلاً شمال و مشرق
طرف لاریدا.

آسیانینک برنچه چونک کول لار و تولا اقین دریالاری
بار. کول لارینینک مشهورراقی ارال بايقال بالقاش و بحر لوط
دیگان کول لار دور. مشهورراق دریالاریدین اوبی نی سی
و لینا شمال طرفیکا اقادور. خوانکخو و یانکچیکیانک
مشرق طرفیکا و مقونک براهماپوتره غانج و هندوس دیگان
دریالار جنوب طرفیکا اقادورلار.

آسیانینک شمال طرفی تولا سوغاق و جنوب طرفی تولا
ایسیق دور. اوترا آسیا تولا قوروق اندا یاغین آز و چول
لار تولا و کنگرو دور. آسیانینک مشرق و جنوب طرف
لاریده هر قسم کیالار و درخت لار بولادور. مثلاً کورونج
چای شکر قوشی خرما دارچین قلمفور و تولا باشقه قیسمی
باردور. اندا فیل شیر یولبارس و تولا قسم یلانلار هم بار.
شمال طرفیده بوری آیق و اولارغه اوخشه حیوانلار
تولا دور.

آسیانینک برنچه چونک کچیک اقلیم لاری باردور مثلاً چین
یاپونیا یا که ژبین هندستان افغانستان ایران عربستان ترکیه سبیریا.
آسیادا اوچ اوروغ خلق باردور یعنی آق اوروغ یا که قاقاز

جنسی سریق اوروغ یا که مغول جنسی و مالیز جنسی .
 قافقاز جنسیدین بولغان خلق لار مغرب جنوبی طرف لاریده
 مغول جنسیدین بولغان خلق لار مشرق و شمال طرف لاریده
 چین یاپونیا و سبیریاده مالیز (قرا) جنسیدین بولغان خلق لار
 مالاقا یریم جزیره سیدا و اول طرفیداکی جزیره لارده دور لار .
 آروپا خلق نینک عددی توغراسیدین ایکنجی لیکن زمینی
 نینک توغراسیدین تور تونجی قطعه دور .

آروپا آسیانینک مغرب طرفیده دور . شمال طرف
 لاریده هواسی سوغاق و حصولی آزر اق بولور . اوتراسی
 نینک هواسی معتدل و یری حصولوق بولوب تولا آباد
 دور . جنوبی نینک هواسی ایسیغراق و یری اوبدان دور .
 جزیره لاری یریم جزیره لاری و قوروققه کیرکان کورفز
 لاری تولادور لار . چونک کول لار و دریالار هم تولادور .
 آروپانینک مشهور راق اقلیم لاری بریتانیا یا که انکلیستان
 کرمانیه فرنسه اوستریا ایتالیا روسیه اسوچ یا که سویدیه
 کولاندیه و اسپانیادور .

آروپانینک تولار اق خلقی اق اوروغدین بولوب علم و
 هنر توغراسیدین یر یوزیداکی همه دین ایلمکاری بولغان خلق
 دور . عددی تخمیناً ۴۲۰ میلیون دور .

آفریقا دیکان قطعہ آروپا و آسیانینک جنوب و مغرب
طرفیدہ دور. زمینی آروپانینک کی دین اوچ حصہ چونک دور.
لیکن خلق نینک عددی آروپانینک کی دین تخمیناً اوچ
حصہ آزدور.

آفریقانینک تولاراق یرلاری نہایت ایسیق دور. بعضی
یرلارده چول لار ہم تولادور. یر یوزیداکی ہمہ دین چونک
چول آفریقادا دور. انی صحرای کبیر دیرلار. جنکل لار ہم
تولادور لار. جنکل لار چول لارده شیر و باشقہ یر تقوچی و
یاوا حیوانلار بار دور. جنوب طرف لاریدین تولا التون و
الماس چیقادور.

آفریقانینک مشهور راق دریاسی نیل دریاسی و مشهور
راق کول لاری ویقتوریا نیہزا بیلان البرت نیہزا دیکان
کول لاردور.

آفریقانینک تولاراق یرلارینی آروپاداکی چونک حکومت
لار اوزیکا تابع قیلیب دورلار. حبش مملکتی و لبریا جہو
رتیدین باشقہ ہمہ سی آروپاغہ تابع دور.

آفریقانینک تولاراق خلقی قرا جنسیدین بولوب زنگی
و حبش اتانور. لیکن شمال طرفیداکی خلق نینک تولاسی عرب
و اولارغہ اوخشاش خلق دور. و جنوب طرفیداکی لار

آروپادین کوچوب بارغان خلق دور. زنکیلار یاوا خلق دور لیکن بارغانچه علم هنر اور کانیب تربیت تاپیب تورا دور. آفریقانینک تمام خلقی نینک عددی تخمیناً ۱۵۰ میلیون دور. آمریکا زمینی توغراسیدین ایکنجی خلقی نینک عددی توغراسیدین اوچونجی قطعه دور.

قدیم زماندا آروپالیق لار نینک و کهنه دنیانینک باشقه خلق لاری نینک امریقادین هیچ خبر یوق ایردی. میلاد مسیح نینک ۱۴۹۲ نجی یلی کیریستوف کولومب دیکان بر ایتالیا لیق آدم هندستانغه بارماق اوچون بحر محیط اطلاسی برله مغرب طرفیکا کتیب بارغاندا آمریقاغه چیقیب قالیب اول قطعه نی تاپتی. ینکی تاپغان یر نینک بیانی آمریغو و سپوچی دیکان بر آدم پتودی. اینینکدین اول یرکا آمریقا دیب ات قویدیلار.

آمریقا شمال طرفیدین جنوب طرفیکا اوزولغان بولوب ایکی چونک حصهغه یعنی شمال آمریقا و جنوب آمریقاغه بولونکان دور. بو ایکی حصه نینک بر بریکا توراشتان یری تار بر پارچه یر بولوب اوترا آمریقا اتانور.

شمال آمریقانینک شمال طرف لاری تولا سوغاق دور. اوترا و جنوب طرف لاری معتدل و یری حصول لوق

دور. اوترا آمريقا بيلان جنوب آمريقائينك هواسى ايستيق دور. تولا يرلارده هر يوغان درخت لارى بار چونك جنكل لار باردور. باشقه يرلارده تولا اوتلوق كىنكرو يايلاق لار باردور. اندا ياوا اط و ككه لاردىن چونك پاته لار اوتلايدور لار. جنوب آمريقادىن تولا ككه كوشتى نى موزلا تيب آور و پاغه ايب باريب ساتادور لار.

هم شمال آمريقائينك هم جنوب آمريقائينك مغرب طرف لارى تولا تاغلىق دور. شمال آمريقائينك همه دىن مشهور بولغان درياسى ميسيسيپى درياسى دور. اول اوزونلوق توغراسيدىن دنياينك برنجى درياسى دور. جنوب آمريقا ينك مشهور راق درياسى امازون درياسى دور. اول كىنكايكى و سويى ينك تولا لىقى توغراسيدىن دنياينك برنجى درياسى دور. آمريقائينك اصل خلقى آمريقا جنسى ياكه قزىل جنسیدىن دور. اولار ينك رنكى مسديك قزىل دور. اولار ينك عددى از دور. آمريقائينك تولاراق خلقى اوروپادىن كوچوب بارغان خلق و اولار ينك اولادلارى دور. آفريقادىن كلتو رولكان زنكىلار هم تولادور لار.

آمريقادا بر مونجه چونك كچيك حكومت لار باردور. مشهور راقى جاهير متفقه دور. اندا آمريقائينك تولاراق

خلقى باردور. اول خلق علم و هنر توغراسيدين دنيانينك
برنجى خلقى نينك برى دور.

تمام آسرىقائينك خلقى عددى تخميناً ۱۶۰ ميليون دور.
آوسترااليا هم زمينى توغراسيدين هم خلق نينك عددى
توغراسيدين ير يوزى نينك همه دين كچيك قطعه سى دور. اوزى
بر زور جزيره بولوب آسيانينك جنوب طرفيده دور.

آوسترااليا تولا قوروق بر زمين دور. ياز وقتيده تولا
راق دريالارى نينك سويى قوروب توختاب قالدور. انينك
اوچون يورت دهقانچىلىقه اوبدان كيشمايدور. ليكن مال
باقماقچه تولا موافقى دور. آوروپالىق لار آوسترايالى اول تاپغان
وقت دا اندا كله قوى و انداغ حيوان يوق ايردى ليكن ايمدى
دنيا دا ايشلا تىلادورغان يونك نينك تولا سى و هم تولا تره لار
آوسترايالىدين چىقادور.

آوسترايالىنك درخت كياه لارى باشقه يورت نينك كى غه
اوخشامايدور. همه دين ايكييز درخت لار اول يرده باردور.
بعضى درخت نينك يارماق يوق دور. اورنيغه اوت بار.
بعضى درخت نينك يارماق تيك تورادور و سايه برمايدور.
بر قسم اوت بار اول تو ككا اوخشاش بولوب قوروق و
يريك دور.

آوسترالیانینک خاض حیوانلاری هم باشقه یرنینک کی غه
 اوخشامايدور. اولار نینک تولاسی حالتھلیق حیوان دور یعنی
 قورساقی نینک تکیده بر تره خالتهسی باردور. اوشاق بلا
 لارینی اول خالته غه سالیب کوتاریب یورادور. خالتهلیق حیوانلار
 نینک برنچه قسمی مثلاً خالتهلیق بوری خالتهلیق طاوشقان
 و خالتهلیق سچقان دور. بر قسم تومشوغلوق جانور هم
 بار اوردان نینک تومشوقیدیک تومشوقی بار. اوزی تورت
 پوتلوق بولوب توکوک دور لیکن تخوم سالیب اولارنی باسیب
 بلالارینی چیقاریب ایمیتادور.

آوسترالیانینک اصل خلقی بر قسم زنکی دور. زنکی
 قرادور. اولار دنیا داکی همه دین یاوا و همه دین پست خلق
 دور. اولار بلیق یلان سچقان سالما قورت و هم آدم
 کوشتی یب تیری کچیلیک قیلا دور. زنکی نینک عددی آزدور.
 آوسترالیانینک تولاراق خلقی اوروپادین چیندین و باشقه
 یورت لاردین کوچوب بارغان خلق دور. آوسترالیانینک خاکی
 عددی تخمیناً یته میلیون دور.

۹۹ یر یوزیدا کی آدم لار نینک زنکی رویی نینک بیانی.

یر یوزیدا کی آدم لار نینک زنکی رویی باشقه باشقه دور.

اوروپالیق نینک رنکی آق خطای نینک کی سریق آمریقانینک
 اصلی خلقی نینک رنکی میسیدیک آفریقادا کی زنکیلار نینک
 رنکی قرا دور. *بونا ایل اولتوروردی و چوچک شونداغ*
 آدم اولادی نینک رنکی دسلابدا بر ایردی لیکن آدم
 لار یر نینک چت لاریکا تارالیب اولتورغاندا رنک لاری هم
 بولک بولک بولوب دور. *بونا ایل اولتوروردی و چوچک شونداغ*
 آمریقادا کی قزیل خلق نینک یر یوزیدا کی آدم لار باره
 سیدین بر چوچکی بار. اول چوچک شونداغ *بونا ایل اولتوروردی و چوچک شونداغ* قدیم
 زماندا کی آدم آز وقتیدا همه سی بر یرده اولتورردی. همه سی
 نینک رنکی بر ایردی. همه سی چونک بر غاردا اولتورردی.
 بر کون چونک بر یولبارس کلیم غار نینک اغزیدا
 توروب هیچ کیم نی چیقالی قویماس ایردی مونینک برله اوزون
 وقت آدم لار چیقالمادی. آخری بر پهلووان قوپوب یولبارس
 بیلان سوقاشیب انی اولتورردی و خلق آداد بولوب چیقتی.
 غاردا یوز یوغالی سو یتماکان ایردی. تولا پاسمکنه
 بولغان اوچون غاردین چیقاندا چونک بر سپال کوپیده سو
 یلمان قیلیب اوزینی یوغالی توردیلار. اوزینی اول یوغانلار
 آق بولدیلار اولار آق جنس نینک اتا بابالاری بولدیلار.
 اندین کین یوغانلار سریق بولوب سریق جنس نینک اتا بابا

لاری بولدیلار اولار نینک کینیدین یوغانلار میسیدیک بولدیلار.
اولار قزل جنس نینک انا بابالاری بولدیلار. آخری سو تولا
پاسکینه بولغاندا اوزینی یوغانلار تمام قرا بولدیلار. اولار قرا
جنس نینک انا بابالاری بولدیلار.

اولار شونداغ حکایت قیلورلار. لیکن بیلمورمیزکه آدم
لار نینک بولک بولک رنگی انداغ سبیدین بولغان ایماس.
آدم لار اولتورغان یورت نینک سبیدین دور هواسی ایسیق
راق یورت لارده آدم نینک رنگی روی قراراق بولادور؛
سورونراق یورت لارده آق راق بولادور.

۷۰ آدم لار تجارت معامله قیلغان طریقہ
لاری نینک بیانی.

آدم لار یراتیلغاندا اول بر وقتتجه همه سی بر یرده
اولتوروغلوق ایردیلار. آدم اولادی غولداغاندا همه سی بر
یرده سیغمادیلار. اول وقت بعضی سی نیراق باریب اولتو
رادورغان جای تاپتی و بعضی سی انا بابالاری اولتورغان یرده
قالدی. بارغایجه آدم لار باشقه باشقه بر بریدین یراق یرلارنی
آباد قیلیب اندا اولتوردیلار.

همه جای لار نینک احوالی اوخشاش ایماس ایردی. بعضی

جای لار نینک هواسی یخشی و یری اوبدان بولوب جیق
 حصول و میوه پیدا قیلدی. اندا خلق دهقانچیلیق قیلدی.
 باشقه یرلارده حصولی آزر اق بولغان اوچون خلق هنر چیقاریب
 بعضی ضرور بولادورغان اسباب لار و باشقه نرسه لار یاساب
 طیار قیلدی. آدم لازم قیلادورغان همه نرسه لار بر یرده
 تاپیلماغانی اوچون بولک بولک یرلار نینک خلقی بری بری
 بیلان سودا قیلیمشیب لازم بولادورغان نرسه لارنی بر بریدین
 ساتیب الور ایردی.

آدم لارغه بر یرکا بارماق لازم کسه اول پیاده بارور
 ایردی. مال الیب بارماق لازم کسه اوچاسیدا یودوب کوتا
 ریب الیب بارور ایردی. یراغراق یورت لارغه مال الیب
 بارماق ضرور بولغاندا و سودا جیقراق بولغاندا آدم لارغه
 یوکنی کوتارماک ترس بلکه ناممکن بولدی. اول وقت حیوانلار
 توتوب کوندوروب مینکالی و یوک آرتقالی باشلادیلار. حیوانلار
 آدم دین جیقراق کوتارالادی هم اینکدین ایتیکراک مانکدیلار.
 بارغان ساری بر اولاغ کوتارالمایدورغان نرسه لارنی
 باشقه یرلارکا الیب بارماق لازم کلدی. اول وقت آدم لار
 عرابه لار چیقاریب یول لار طیار قیلیب بر اولاغ برله
 تولا و اغیر نرسه لار الیب بارالور ایردیلار. بارا بارا آدم

لار يول لارنى اوبدانراق قىلىپ هم آدم اوچون هم مال
توشوماق اوچون قسم قسم پوشتى لار و عرابه لار چىقارپ
ايشلا تىب دور لار.

ير يوزيده آدم لار غولدا ب قالغاندا اول اولتورغان يورت
لاردا جاي تاپماق شور درياغە بارغاندا اول بر طرف لاريكا
اوتكالى قصد قىلىپ كە ياساب سودين اوتوب ينة بر طرفيده
جاي تاپيب اندا اولتورديلار. بارغانچە كە لارنى چونكرراق
قىلىپ هم آدم هم مال دريالاردين اوتكوزوب سودا قىلىپ
دور لار. بر كەمە دە تولا آدم و جىق مال پاتقوزغالى بولا
دور. اقين دريالاردا هم كەمە مانكدوروب بعضى ير لارده
اوستانك لار چىقارپ قوروق نىنك ايچمىدە شەردين شەركا
كەمە مانكدوروب تجارت قىلور لار.

شور دريادا كەمە لارنى اول شمال نىنك يار يىلىقى بىلان
مانكدورديلار. شمال ضد بولسە و يا شمال فقط يوق بولسە
كەمە نى مانكدورماق تولا ترس بولدى. شونىنكەغە علاج
تاپماق اوچون كين كى زماندا كەمە مانكدورغالى ماشينه لازم
قىلىپ دور لار. اينىك بىلان اقين دريانىنك اياغىدين باشى
طرفيكا اوتوشكا و شور دريانىنك ضد تورادورغان
شمالىغە علاج تاپيب دور لار. بو زماندا سونىنك تكمىدە

مانكادورغان كمه لار هم چيقا ريب دور لار.

قوروقدا اط و باشقه اولاغ تارتادورغان عرابه لار اوزون وقت ايشلا تيب تورغاندين كين تمور يول لار ياكه رئيل ياساب عرابه لارنى اوت ماشينه برله مانكادورغالى باشلا ديلار. بر ماشينه يكرمه اوتوز چونك چونك عرابه لارنى تارتيب بر ساعت دا تخميناً يكرمه پوطى مانكالا يدور. اوت و سو هورى بيلان و ايلك تريق بيلان مانكادورغان رئيل ماشينه لارى بار. رئيل پيدا بولغانى بيلان آدم نينك بر يردين ينه بر يركا پات بارماقى آسان بولدى.

رئيل ديكان تولا قيمت طيار بولادور انينك اوچون هر يركا تمور يول قيلغانى بولماس ايردى. شو سببدين عام يول لاريدا مانكادورغان اوتوموبيل ديكان اوت عرابه لار چيقا ريب دور لار. بر اوتوموبيل اطين ايتيك مانكادور و اغير يوك تارتالا يدور.

قديم زماندين تارتيب آدم لار هوا دا اوچوب يورماكنى ارزو قيلغان ايكان اول بالون ياكه هوا چادرى ديكان بر نمه ياساب اوچوب باقتيلار. بالوننى شمال اوتمايدورغان معشوت دين تيكيب هدر و جين ديكان بر قسم تولا ينك هوا بيلان توشقاريب چونك يولاق توپديك قيليب استيفه چونك بر

سبدا کا اوخشاش بر نرسه قیلیب اسیب قویدیلار. اوچاردا
 بر ایکی آدم اول سبده اولتوروب بالون نینک باغی نی یشتیلار
 و بالون هواغه چیقیب مانکدی. بالون برله آدم خواهلاغان
 طرفیکا مانکلمادی چونکه شمال قایسی طرفکا بولسه بالون
 اول طرفکا مانکدی.

کینراک ایروپلان دیکان اوچادورغان بر قسم ماشینه
 چیقاردیلار. ایروپلان نی قوشدیک قناتلیق و قویروغلق
 قیلیب بر ماشینه برله مانکدورورلار.

تولا آدم لار و اغیر یوک کوتارادورغان هوا کمه لاری
 هم چیقاریب دورلار. اولار نی چونک ماشینه لار برله
 مانکدورادورلار. هم ایروپلان هم هوا کمه سی برله آدم هر
 خواهلاغان طرفکا مانکلایدور. هوا کمه سی و ایروپلان تولا
 ایئیک مانکادورغان نرسه دور. اولار برله بر ساعت دا یکرمه
 پوطی مانکماق تولا آسان دور.

تلیغراف و تلیفون دیکان نرسه لار بار. شولار برله آدم
 بر یرکا بارالمایدور لیکن تلیغراف برله بردمده یراق بر یرده
 بر قسم خط پتورالایدور و تلیفون برله یراق یرده بار آدم غه
 آوازی نی انکلاتیب اینک برله سوزلاشالایدور. تلی نینک معنه سی
 یراق غراف نینک معنه سی خط و فون نینک معنه سی آواز دور.

تلیغراف و تلیفون مومالارغہ تارتیلغان زیم و ایلکتریک برلہ
ایشلایدور. کین کی وقت لاردا زیم سز تلیغراف و تلیفون
چیقاریب دورلار.

خدای تعالی آدم نی یراتقاندا انی تولاراق جانورلاردین
آهستہ ایباغ و تولا حیواندین عاجز یرائی لیکن اور نیغہ انکا عقل
بردی. اوز عقلی برلہ آدم حیواندین ایٹیک و کوچاوق بولوب دور.

S. M. F. Kashgar 1922.

کاشغر شہریدہ سوتیان فوینک تانک نینک

باسمہ خانہ سیدہ باسیلدی

۱۹۲۲

Friedrich Schlegel

Fredig eller perat